



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deque Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

IX. An libri mordaces, configendi?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

Claususque fornix triste frigus extendat.
 Vocet Beatos, clamitetque felices,
 Orciniana qui feruntur in sponda;
 Et cum suprema fila venerint hora,
 Diesque tardus, sentiat canum litem,
 Abigatque moto noxias aues panno,
 Nec finiantur morte, supplicis poena:
 Sed modo seueri sectus Aeci loris,
 Nunc inquieti monte Sisyphi pressus,
 Nunc inter undas garruli senis, siccus,
 Delasset omnes fabulas Poëtarum;
 Et cum fateri furia iusserit verum,
 Prodente clamet conscientia, scripsi.]

Scripseram ita ante annos minimum sex. Dümque ista sub pluteo marcant,
 incidi in scriptum elegans, eruditum, forte, Ioannis Rhò contra Constan-
 tinum Caëtanum, siue verum, siue personatum. Eius scripti initio, robuste
 æquè ac concinnè euincitur, operæ pretium esse, etiam Religiosis, cum li-
 bellis famosis impetuntur, respondere stulto iuxta stultitiam suam. Illuc aman-
 do lectorem, plenioris discussionis huius puncti auidum.

 EROTEMA IX.

An libri mordaces configendi.

AD libellos famosos accedunt libri, qui licet non sint ex instituto con-
 scripti ad aliq. commaculandos, tamen sunt plus iusto piperati, & saliti,
 ac pro occasione genuinum licentiùs insigunt. Nec ago de libris salsa aliqua,
 & iocosa continentibus; eiusmodi enim scriptionum lepores, possunt absque
 mordacitate consistere, vt de Thomæ Mori scriptis, notauit Stapletonius in
Mori vita, cap. 2. Ago igitur de libris verè mordacibus, ac Theopompino, (vt
 Tullius in 2. ad Attic. vocauit,) scriptionis genere exaratis, hoc est, acri
 & mordaci, vt rectè Nicolaus Loënsis Tullianam illam vocem exposuit lib. 1.
Miscell. cap. 5.

1335

Iusta scriptionum mordacium confixio astruitur.

Non dubium quin hi libri sint digni, in quos exeratur confixio, si præter
 causæ, de qua agitur, exigentiam, sint aculeati, & ab iis autoribus conscripti,
 quos Ennius apud Gellium lib. 20. cap. 9. exposculabat, esse.

Hand doctis dictis certantes, sed maledictis.

Hæreticis id est perfamiliare, & tanquam eorum notam decimam, assignat
 Codex Fabrianus lib. 1. tit. de summa Trinit. & fide Cathol. §. decima nota.
 Grammaticorum item præcipuum id esse probrum, eosque hac mordendi impe-
 tigne supra omnes laborare solitos, æuo nostro testis locuples est, quem

L. 3

dixere

dixere *Bardium*, cuius, ac sociorum, diuinam Grammaticam, Ciofanius, Serarius, aliique exagitarunt. Seculo proximo, eadem scabie turpis fuit Domitius Calderinus, teste Politiano *lib. 1. miscell. cap. 9.* Item non ita multo antè Laurentius Valla, de cuius præduris in omnes censuris & elato supercilio, Magius *lib. de equuleo, cap. 2.* Iouianus Pontanus *lib. 1. de sermone, cap. de contentiosis*, (referens ausum Vallam iactare, habere se spicula quibus Christum ipsum configeret.) & Eugubinus initio operis de donatione Constantini. Vnde Epitaphium mortuo appositum, cuius meminit Volaterranus *lib. 21. commentar. urbanorum*, & Alciatus *lib. 4. disputatione. cap. 7.*

Tandem Valla silet, solitus qui parcere nulli est:

Si quæris quid agat? Nunc quoque mordet humum.

Et illud apud Genebrardum *lib. 1. de Trinit. sub finem.*

Posteaquam Manes defunctus Valla petiuit,

Non audeat Pluto verba Latina loqui.

Iupiter hunc supero dignatus honore fuisse;

Censorem lingua sed timet esse sua.

134.

Sumendum porrò laxiùs est Grammaticorum nomen, cum mordendi purgine laborare dicuntur, & hæc eorum esse labes propria. Nimirum ita, v^t pro vsu antiquo, de quo ex D. Gregorio, & aliis infra agemus, etiam Poëta^s comprehendat. Nam Poëtis maledicentiam, & scribendi acerbitatem esse frequentem, neminem latet. De Archilochus res est vulgatissima, nec non de Hipponacte. Vnde Tullius in *familiaribus epistolis*, agens de Tigellio, Hipponactem præconium pro mordacissima vituperatione dixit, quæ sic lacerato, acerbissima accideret. Præ amarulentia enim scriptionis, Hipponactem ad restim adegisse æmulos, iactatum est, quamuis refragante Plinio *lib. 36. cap. 5.* Bupalum, & Athenim statuarios, fuisse obiecta maledicentiæ Hipponactis, ex variis declarat Adrianus Iunius *lib. 1. animaduers. cap. 16.* Idque est quod Iulianus Imper. *epist. ad Alypium*, attingit de pugna Bupalia, & quod Leonides Epigrammatarius, vocat *odium Bupalium*. Memorantur etiam à Flacco mordaces, & denigrantes Bionis Poëtæ sales, de quibus ait,

— Hic delectatur Iambis,

Ille Bionis sermonibus, & sale nigro.

Id est, vt interpretatur Bernardinus Gomefius *lib. 4. de sale, num. 46.* carmine mordente, ac denigrante alienam famam. Sed hæc antiqua. Præter hos acerbos olim Poëtæ Archilochum, & Hipponactem, & Bionem, scribit Muretus *lib. 8. var. cap. 1.* nouisse se Poëtam, qui versibus suis tantum inimico dolore immiserit, vt ex eo ille sit mortuus. Quare præter cæteras causas quas ibi latè prosequitur, Poëtæ apibus confert, quod sint aculeis armati, & mella amœnæ scriptionis præferentes. Crabronibus rectius contulisset, aut vespis. Nam & Archilochi scriptoris petulantissimi tumulo, ad eius maledicentiam signandam, appositæ esse vespas, *lib. 3. Anthol.* habetur illis carminibus.

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara

Cuius vipereo carmina melle madent.

Sanguine fœdauit Musarum Helicon: Lycambes

Luget Naxarum turpia lora trium.

Hofes

Hospes abi tacite, moueas ne forte crabrones,

Illius in tumulto, quos habitare vides.

Crabrones dixit interpres, cum *vespas* vertere debuisset, vocem Græcam *σφνύς*, vt rectè notauit Aldrou. *lib. 1. de insectis, cap. 6. §. emblemata.* Sed in vicinis nominibus, necessitate carminis urgente, facile condonatur vnus pro alio vsurpatio. Huiusmodi ergo siue crabrones, & vespæ, siue apes, pungunt aculeo infixio, sed in damnum suum. Nam, vt est apud S. Basilium *in cap. 7. Esaiæ*, ad illud, & *in regione Assyriorum api*, optimè per apem exprimitur, quid aculeatis hominibus contingat. [Est apis, (inquit,) exigui admodum corpusculi animalculum, imbelle, eo ipso quo se vindicat, & tuetur, sibi inferens mortem, nempe aculeo: vnâ enim cum exerto aculeo, inflictæ plagæ immoritur. Et quidem fauciato nonnihil infert noxæ; sibi autem infixio mox aculeo vitam adimit. Talis planè est natura hominum istorum, qui suo apte ingenio amarulentum sunt, qui aduersus Spiritum sanctum digladiantur, ac pugnant, suamet enim malignitate tanto affliguntur atrocius, quàm quicumque per eorum indignationem offenduntur.]

Videntur profectò aliqui in scriptionibus suis, perpetuò litare Herculi Lindio. Huic, vt est apud Origenem *lib. 7. contra Celsum*, & apud Lactantium *lib. 1. instit. cap. 21.* Sacra fiebant, non *σφνύς*, (vt Græci appellant,) sed execrationibus, maledictisque, atque conuitiis; & habebantur Sacra illa pro violatis, si quando inter solemnes ritus, vel imprudenti alicui, excidisset verbum bonum. Causam ritus illius, non tam sacri, quàm sacrilegi, aperit fasè Lactantius. Ea ergo obire Sacra videntur, quibus non sunt nisi verba aspera scribendo. Diceres plerisque Scriptoribus accidere, quod diuino iusto iudicio in quodam fellitæ mentis homine contigit, referentè Petro Damiani *lib. 6. epist. 32.* Narrat enim, eum fel cum anima emisisse, & in feretro quoque iacentem, fel ex ore, quo etiam pauimentum longius irrigabatur, effudisse. Ita & aliqui, velut ex felle concreti, nihil nisi fellitum & amarulentum promunt. Digladiationes plusquam hostiles Scriptorum Gentilium memorat Tiraquellus *cap. 31. de nobil. num. 533.* & S. August. *18. ciuit. cap. 41.* ac Arnob. *lib. 2.* eadem de Christianis dici posse, probrosum est. Quanquam & iam olim Celsus apud Origenem *in fine libri quinti*, id illis exprobrauit, & nuper Ludouicus Viues *lib. 3. de tradendis discipl.* multo auctiorem agnoscit acerbitatem Christianorum Scriptorum, cum exostulet, meliùs inter se latronibus, quàm nunc scriptoribus conuenire. Origenes *lib. 1. contra Celsum, in ipso fine*, ait, [id esse plebeium, & indignum Philosopho vitium, ac furoris indicium.] Non id est, vt Nazianzenus *in Monodia num. 100.* de S. Basilio aiebat, calamum quasi ex spiritus pyxide mouere; nec in cordis igne, vt de Sergio Constantinopolitano aiebat Pifidas *vers. 1840.* linguam, seu calamum indere: sed spiritum virulentissimum pectore abditum, efflare per calamum, & hunc in ignem maleuolentiæ internæ velut intingere; quod nemo non videt esse indignissimum, nec contra charitatem modò, sed etiam contra iustitiam. Verum quidem est, contumeliosum scriptorem, non tam aduersarij, quem impetit, pudorem cedere, quàm suum lacerare, sibi que probum inurere; [neque enim qui audit, (ait S. Cypr. *epist. 55. num. 79.*) sed qui facit conuitium, miser est; nec qui à fratre vapulat, sed qui fratrem cædit, in lege peccator est, & cum nocentes innocentibus

135.

innocentibus iniuriam faciunt, illi patiuntur iniuriam, qui facere se credunt.]
Tamen negari non potest, quin is quoque, quem mordax scriptio lacerat, dam-
num sustineat iniuste.

*Etiam in eos, qui prius pupugerint, tenenda
moderatio.*

136.

Quod si aliquando iusta & innoxia videri posset mordacitas scriptio-
nis, tunc sanè præsertim, cum antèrius momorderit is, cui responderetur. At vide
quàm sobrij passim, etiam post malignam infectationem, sint sapientes scri-
ptores. Vnum, & alterum de innumeris profero exemplum, infingendæ lenitati
in hoc genere, planè accommodatum. Momorderat, imò lacerarat Gregorium
Nyssenum Eunomius. Ad eam maledicentiam, hæc tantùm Nyssenus *orat. 4.*
[Quæcumque ad maledicentiam, & conuitia contra nos sunt elaborata, vt
ad rem nihil pertinentia, tacitus præteribo. Fortassis enim talis orationum im-
petus, artificiosa quadam ratione decurrens, Oratoribus familiaris est ad maio-
rem accusationis tumorem inuentus. Quare contumeliosè agat sua arte hic
sophista, & probris, ac sæuis dictis nos iuueniliter lacesat, & incitet, ac inter
certamina longiores spiritus producens, appellet nos inertissimos, omnium
maximè miserabiles, turbido, & absurdo motu plenos; & quicquid vult pro suo
iure, nos omnium vilissimos, & contemptissimos subsannet, & turpi fama diffe-
rat. Nos sustinebimus; dedecus est enim viro prudenti, non sanè conuitiantem,
audire, sed ad ea, quæ dicuntur, conuitia retorquere. Vtile enim aliquid habet
fortassè, ipsum contra nos suo ingenio vsum fuisse. Nam maledicam suam in
nos linguam exercens, fortassè breues inducias pugnae contra Deum faciet.
Igitur contumeliis, & atrocibus iniuriis satiatur & impleatur pro sua licentia,
non erit, qui contradicat. Neque enim si quis tetrum, & graueolentem spiret
odorem propter corporis intemperiem, vel propter pestilentem, & malignum
morbum, & conuocaret benè valentem ad infortunij æmulationem, ita vt velit pari
pari referre, & proprium morbum in suauitatem eius, qui malè olet, arcere; ta-
lium enim misereri, & non imitari, communis consulit natura. Quare præter-
missis talibus, quæ labore, & studio sermoni admiscuit cauillando, lamentando,
molestè grauitèrque ferendo, & conuitiando, solùm de doctrina sermonem
consideremus.]

137.

Non dissimiliter erga Petilianum S. August. *lib. 3. cap. 1.* [Si & ego (inquit)
tibi vellem pro maledictis maledicta rependere, quid aliud quàm duo maledici
essemus, vt ij qui nos legerent, alij detestatos abiicerent sana grauitate, alij
suauiter haurirent malenola voluntate? Ego quando cuique, vel dicendo, vel
scribendo respondeo, etiam contumeliosis criminationibus lacesitus, quantum
mibi dominus donat, frænatis atque coërcitis vanæ indignationis aculeis, au-
ditori, lectoriue consulens, non ago vt efficiar homini conuiciando superior,
sed errorem conuincendo salubrior. Si enim quaecumque cor habent, qui
ea, quæ scripsisti, considerant, quid tibi profuit ad causam, quæ inter nos de
communione catholica, vel de parte Donati agitur, quod relicto negotio quo-
dammodo publico, priuata quadam similitate hominis vnus vitam, maledicis
opprobriis infectatus es, quasi homo ille sit causa quæ inquiritur? Tam malè
existimasti,

existimasti, non dicam, de Christianis, sed de ipso humano genere, ut non crederes posse tua scripta in manus aliquorum venire prudentium, qui se à personis nostris tollerent, & quæstionem potiùs, quæ inter nos vertitur, inquirerent, nec qui, vel quales essemus, sed quid pro veritate, vel contra errorem diceremus, attenderent? Et horum iudicium tibi reuerendum fuit, quorum reprehensio præcauenda, ne te arbitrarentur nihil inuenisse, quod diceres, nisi tu proponeres, cui quoquomodo malediceres. Sed videlicet quorundam leuitate, atque vanitate, qui libenter audiunt, lites nugantium disertorum: ut cum attendunt quàm eloquenter conuicieris, simul non intueantur, quàm veraciter conuincaris. Simul & illud opinor egisti, ut occupatus in ea defensione, suscepam causam etiam ipse desererem; atque ita hominibus non ad disputantium, sed ad litigantium verba conuersis, obscuraretur veritas, quam dilucescere, atque innotescere formidatis. Ego itaque contra tale consilium quid agam? nisi mea potiùs defensione neglecta, rem teneam, de qua intentionem meam nullus meus erimator excutiat; domum Dei mei, cuius decorem dilexi, præconio feruentis vocis extollam; me verò humiliabo & abiiciam.] Conuertit mox orationem ad lectores maledictorum, quæ Petilianus in ipsum D. Augustinum vomuerat, eosque verbis Apostoli commonet de vanitate humanorum iudiciorum, & quàm parui sint facienda, quæ ab humano die in nos, & famam nostram, iudiciis malè fundatis intorquentur. Vnde confirmatur, contemptio-nem contemptio-nis, & mordacitatis aduersarij, quæ non nisi ea iudiciorum alienorum despectione solidè stabilitur, captandam studiosè esse Christianis.

Habet itaque hîc locum circa descriptiones in eos, à quibus demorsus sis, quod S. Chrysostomus de verbali maledicentia tradit in *Psal.* 49. ad illud, *Os tuum abundauit malitia.* Sic enim philosophatur, postquam de correctione prudenti, & charitatis plena, fusè disseruit. [At aliquam tibi fecit iniuriam? Cur ergo teipsum quoque iniuriâ afficis? Qui enim se vindicat, seipsum ense petit. Si vis enim & teipsum beneficio afficere, & illum probè vlcisci, benedicas de eo, qui tibi fecit iniuriam. Ita facies, ut multi sint eius pro te accusatores, & ipse magnam mercedem accipies. Sin autem maledicas, re fides quidem tibi habebitur, ut qui inimicitiarum suspicione labores. Quare tuum studium tibi vertitur in contrarium. Tu enim volebas bonam eius famam euertere; contra autem accidit. Per laudem enim, non per accusationem, hoc euenit: sed contra omnino, & teipsum quidem maiori ignominia afficis, illum autem tua tela non tangent. Inimicitia enim, quæ se offerunt animis audientium, non sinunt, ut quæ dicuntur, aures eorum admittant, & idipsum accidit, quod in præscriptionibus. Quando enim quispiam in iudicio aliquid obiecerit, vniuersum interea dissoluitur. Ita hîc etiam non permittit, suspicio inimicitiarum, ut admittatur iudicium. Ne ergo maledixeris, ne teipsum polluas: nec lutum contexueris, cum luto, & lateribus, sed coronas ex rosis, & violis, & reliquis floribus contexueris; nec sterco ore tuleris, quemadmodum scarabei; id enim faciunt, qui maledicunt, ut qui ipsi fœtorem primi sentiant; sed stotes, sicut apes, fauôsque, ut illæ, composueris, sisque omnibus comis, & affabilis; omnes enim auersantur maledicum, ut illum, qui lutum redoleat; ut hirudinem, quæ sanguine, scarabeum, qui stercore, alienis malis aluntur. Os autem quod

M lubenter.

138.

lubenter laudat, & de aliis benedicit, tanquam membrum commune suscipiunt, tanquam fratrem germanum, tanquam filium, tanquam patrem.]

139. Nazianzenus quoque sapientissimè, ut solet, *orat. 14. num. 15.* [Nec me vel laudatores, vel vituperatores immutabunt; (quemadmodum qui cœno vnguentum, aut vnguento cœnum admiscunt, ac per mixtionem qualitates confundunt;) ut maledicos sermones, tanquam à meipso mutatus, grauius, & iniquo animo feram. Nam alioqui multas pecunias laudatoribus numerarem, si me laudando meliorem efficerent. Verùm aliter se res habet. Quod enim sum, hoc maneo; siue maledictis afficiar, siue laudibus in cœlum ferar. Homo autem temerè verbis natat, ut inquit Iob, ac quantum petram spuma, aut pinum, vel aliquam aliam densam, & proceram arborem, auræ; tantum me linguæ circumfluunt, ac simul huiusmodi quiddam mecum commentor: si falsa obiicit accusator, non me magis, quàm eum, qui loquitur, hæc oratio attingit, etiam si me nominatim conuictis petat. Si vera, me ipsum potius, quàm eum, qui loquitur, accusabo. A me enim illi sermonis materia subministratur, non autem illius sermo causa est, cur talis sim: ac vocibus præteritis, ut quæ nihil sint, mei ipsius ero; hoc vnum ex eorum improbitate commodi capiens, ut cautiùs vitam instituam.]

In eos ergo, qui scribendo, & alios sigillando, ac mordendo, Christianæ mansuetudinis immemores, recti lineas prætergrediuntur, æquam est stringi censuram, eòsque quod faciunt pati, iuxta illud: [Si quis aded procerax fuerit, ut non ratione, sed probris putet esse certandum, opinionis suæ imminutionem patietur.] *l. 6. C. de postul.* Ipsi Ethnici quales fuerint in Sophistam omnium retrò scriptorum mordacissimum, Zoilum dico, cuius in Homerum, Socratem, Platonem, aliòsque, virulenta scripta memorat *Ælianus lib. 11. var. cap. 10.* discere licet ex iis, quæ habet *Vitruuius in præfat. lib. 7.* ac *Plinius item, in præfat. natur. histor.*

Ausim dicere his contingere, quod Cato picam voranti: vel narratio est, vel apologus metricus. Credo Palladij,] huc haud iniuria aptabilis, ex *lib. 4. Epigr. veter. Poëtar.*

Mordaces morsu solitus consumere mures;

Inuisum & domibus perdere dente genus.

Catus in obscuro, cepit pro sorice picam

Multiloquumque vorax sorbuit ore caput.

Pœna tamen præsens, prædonem plectit edacem,

Nam claudunt ravidam cornea labra gulam.

Faucibus obsessis vitalis semita cessit;

Et satur escali vulnere captor obit.

Non habet exemplum volucris vindicta perenne?

Hostem pica suum mortua discruciat.

Apodosis, est per se obuia. Improuidè mordens, ipso suo morsu configitur.

Causa

Causa exigentia, mordacitatem quandoque honestat.

Monebam tamen, spectandam esse causæ exigentiam; interdum enim argumentum, de quo agitur, & aduersarij malignitas, aliud postulat. Exemplo esse possunt Patres nonnulli, qui aliàs temperatissimi, & mitissimi, tamen ad comprimendum hostium Ecclesiæ furorem, vel ad respondendum stulto, secundum stultitiam suam, nullis asperis ac acerbis verbis pepercerunt. Quis nescit quàm piperatus & aculeatus soleat esse S. Hieronymus, cum aduersarios scriptis insequitur? A Ruffino, (vt ipsemet lib.1. *Apolog. sub finem, num.41.*) refert, maledicus audiuit, & detractor, ac qui in omnes genuinum infingeret. Respondet ille, negando se violasse vspiam quemquam; esse tamen apud eum aspera quædam, negare non possumus. Sed quod epistola de vitando suspecto contubernio præfatur, extorquebat id ab eo argumenti malignitas. [Hoc obsecro, (inquit,) vt si mordaciùs quippiam scripsero, non tam meæ putetis austeritatis esse, quàm morbi. Putridæ carnes ferro carantur, & cauterio venena serpentina, pelluntur antidoto. Quod satis dolet, maiori dolore expellitur.] Et *epist. ad Bonasum*. [Medici quos vocant *Chirurgicos*, crudeles putantur, & miseri sunt. An non est miseria, alienis non dolere vulneribus, & mortuas carnes inclementi secare ferro? Non horrere curantem, quod horret ipse qui patitur, & inimicum putari? Ita se natura habet, vt amara sit veritas, blanda vitia existimentur.] Et mox subiectis plerisque exemplis Sanctorum, qui iusta asperitate alios offenderunt, subdit. [Vnde non mirum est, si & nos ipsi vitiis detrahentes, offendimus plurimos. Disposui nasum secare fœtentem; timeat qui strumosus est. Volo corniculæ detrahere garrienti; rancidulam se intelligat cornix.] Congerit alia eam in rem permulta, contra eum à quo *Satyricus in prosa scriptor*, dictus fuerat. In præfatione lib.3. in *Ierem.* aduersariis clauam tanquam monstris intentat.

140.

Scribenti aduersus Hæreticos, innoxia mordacitas, exemplo Scripture.

Quia res est magni omnino momenti, illustrare eam placet, & quoad scriptiones in Sectarios, & quoad scriptiones in alios, grauitèr quidem errantes, sed absque hæresi formali. De priore puncto dicendum & in genere, & sigillatim. [Ac generatim quidem dicere possumus, Patres Scripturam ipsam imitatos, in scriptione aduersus Hæreticos, vix vllis asperis, & aculeatis, ac horrentibus verbis parcere. Nam in Scripturis ista in Hæreticos legimus, non iam verba, sed spicula. *Homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemii, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, diabolorum, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei; habentes quidem speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes: homines corrupti, mente, reprobi circa fidem, mali homines, & seductores, errantes, & in errorem mittentes, Apostolus 2. Timoth. 3.*

141.

M 2

Sicut

Sicut Sodomitæ, & Gomorrhæi, carnem maculantes, in epistola Iudæ, num. 7. Muta animalia, num. 10. Abeuntes in via Cain, & errore Balam mercede effusi, ac in contradictione Core, destructi, num. 11.

In epulis suis macule, conuiuantes sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales infructuose, bis mortuæ, eradicata, fluctus feri maris, despumantes confusiones suas, sydera errantia, num. 12. & 13.

Contra Deum peccatores, impij murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, quorum os loquitur superbiam, mirantes personas quastus causa, num. 16.

Illusores, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus, segregantes semetipsos, animales, spiritum non habentes, num. 19.

Magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, & eum, qui emit ees, Dominum negantes, superducentes sibi celere perditionem, per quos via veritatis blasphematur: 2. Petri 2. num. 1. & 2.

Post carnem in concupiscentia immundicitia ambulantes, dominationemque contemnent, audaces, sibi placentes, sectas non metuentes introducere, blasphemantes: num. 10.

Velut irrationabilia pecora, coinquinationes, & macule, deliciis affluentes, in conuiujs suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij, & incessabilis delicti cor exercitatum auaritia habentes, maledictionis filij, secuti viam Balaam, fontes sine aqua, nebula turbibus exagitata, quibus caligo tenebrarum reservatur; libertatem permittentes, cum serui sint corruptionis, canes reuersi ad vomitum, & sues lotæ in volutabro luti. num. 12. & seqq.

142.

Libauimus ista ex Scripturis, pauca de multis, quæ addensare præterea in hanc rem licuisset. Quomodo autem ista non in præscos tantum, sed in nuperos quoque hæreticos quadrent, egregiè persequuntur Adamus, & Feuardentius, explanantes epistolam Iudæ, ac Henricus Lancellottus, in Anatomia Christiani deformati. Hunc spiritum asperum in hæreticos, hausere Patres ex Scripturis. Itaque nihilo in illos sunt leniores, vt liquebit ex subiecto specimine titulorum, quibus hæretici afficiuntur à varijs Patribus.

Vaniloqui & mentis seductores, non Christiani, sed Christum mercantes, in fraudem circumferentes nomen Christi, & canpanantes verbum Euangelij, & erroris venenum blando alloquio implicantes, tanquam mulso cicutam temperantes. S. Ignatius epist. ad Trallianos.

Diaboli propagine, ibidem.

Manifestati, velut à terra fungi. S. Iren. lib. 1. cap. 33.

Organa Satane. Idem lib. 5. cap. 26.

Blasphemi, & impudentes Sophista. ibid. cap. 20.

Diaboli instrumenta. Clem. Rom. 6. const. cap. 10.

Progenies Satane, & ingrata creatura. S. Basil. epist. 141.

Diaboli. Epiph. her. 69.

Instauratores Paganismi, & Idololatria. Nyssenus orat. de S. Basilio.

Pestes, & lues fidei. Cyprian. de unit. Eccles. August. epist. 56. Vinc. Lirin. in commonitorio.

Fures & latrones. Naz. orat. 28.

Sancti

Sancti momentanei, & *Theologi vnius diei*. Nazianz. orat. 33.

Mendacij exercitus, *fraudis propugnatores*, *Demonum expeditio*, *immundorum spirituum legiones*, *furiarum exercitus*. Idem orat. 48.

Solo nomine Christiani. S. Leo serm. 18. de passio.

Leprosi. S. Ephrem de virt. c. 8. Prosper 2. p. de promiss. c. 6. Beda in cap. 13. Leuit.

Mali caupones. Hieron. lib. 1. in Isaiam. Isidor. Pelus. lib. 1. epist. 169. Athanas. serm. contra omnes hareses.

Ligna infructuosa, & *saltus absque utilitate pomorum*. Hieron. in cap. 10. Eccles.

Clibani impietatis. Idem Osee 7.

Fily pestilentia, *tenebrarum fontes*, *gurgites omnium malorum*, *templa omnium Damoniorum*. Lucif. Calarit. lib. 1. pro S. Athanasio.

Frequens est Patribus, hæreticos notare bestiarum nominibus, eosque damnare bestialitatis: quod aded approbavit S. Ambrosius lib. 2. de fide cap. 1. vt cum hæreticos vocasset *homines*, corrigat dictum, & addat, *vel potius non homines, sed humana adopertos specie, intus autem dementia bestialis*. Quod non nemini asperè, ac durè dictum sit visum, hæreticos appellatione *bestiarum* donari, placet exempla quædam in eam rem ex Patribus signare, prout rulerit litera initialis, nominis cuiusque bestia, ita vt possit id esse.

143

Alphabetum bestialitatis hereticæ, ex Patrum symbolis.

A.

Acontia. Epiph. har. 61.

Amphisbena. Idem har. 31.

Anguilla, in sinus meandrosque lubricantes. Athan. orat. 1. contra Aria.

Aranei. Epiph. har. 55. Hieron. epist. ad Cypr. Ioa. David iusto opere.

Arietes. S. Greg. 35. mor. c. 6. Raban. lib. allegor.

Asini. Hieron. in c. 5. Amos, Victor Vtic. lib. 2. persec.

Aspides. Epiph. har. 30.

B.

Betones Epiph. har. 40.

Basilisci. S. Ignat. epist. ad Antioch.

Beones. Epiph. har. 50.

Bestia calami. Hieron. in Paula epitaph. & in Psalm. 67.

Bestia perstreptentes. August. epist. 56.

Bestiarum cohors. S. Leo serm. 5. de ieiunio 10. mens. & latè Lucif. Calarit. lib. de non parc. in Deum, &c.

Bones Rabanus lib. allegor.

Bruchi. Nicetas ad orat. 42. Naz.

Bipresta. S. Epiph. har. 38.

M 3

Canes.

- C.
144. *Canes*. Tertull. 2. *contra Marcio*. Cypr. *epist.* 52. S. Ephrem *Christ. interrog.* 3. Naz. *orat.* 23. Hieron. *in c.* 30. *Esaia*. Isid. *Pel. lib.* 1. *epist.* 143. Iren. *lib.* 2. *cap.* 2.
- Canes rabidi*. Ignat. *epist. ad Antioch.*
- Canthari ob dogmata stercorea*. Hieron. *in cap.* 2. *Abac.*
- Cantharides*. Epiph. *her.* 79.
- Carcharia*. Epiph. *her.* 33.
- Castores*. Tertull. *lib.* 1. *in Marcio. c.* 1.
- Cenchrutides*. Epiph. *her.* 66.
- Cerasta*. Epiph. *her.* 24.
- Chamaleontes*. Epiph. *her.* 80.
- Cimices*. August. 4. *in Iul. c.* 9.
- Ciniphes*. August. *serm.* 86. *de temp.*
- Colubri*. Cassianus 7. *de Incarn. c.* 2.
- Corui*. Cypr. *ad Nouat. de pace lapsorum.* Prosp. 1. *p. de prom. cap.* 7. Rupert. *in cap.* 1. *Ioann.*
- Culices*. Epiph. *her.* 46.
- D.
- Dracones*. S. Ignat. *ad Antioch.* Epiph. *her.* 40. Anast. *Syn. c.* 22. *ὄδνηδ.*
- Dracena*. Epiph. *her.* 30.
- Dryina*. Epiph. *her.* 65.
- E.
- Elopes*. Epiph. *her.* 62.
- Equi*. Primal. *lib.* 3. *in Apocal.*
- Eruca*. Nicetas *ad orat.* 33. Naz.
- F.
- Fera arundinis*. Aug. *lib. de oribus, c.* 14. & *in Psalm.* 67.
- Fera, humanam formam preferentes*. S. Ignat. *ad Smyrn.* & ex eo Theodor. *Studita Catech.* 127.
- Fera sylue*. Iren. *lib.* 1. *cap.* 35.
- Fera sauiissima*. Naz. *Orat.* 19.
- G.
- Gallinacei*. S. Iren. *lib.* 3. *cap.* 15.
- Greges brutorum, & animalium immundorum*. Philo *Carp. in c.* 1. *Cant.*
- Gryphes*. Hesych. *in cap.* 11. *Lenit.*
- H.
- Hamorrhii*. Epiph. *her.* 48.
- Hericij*. S. Hieron. *Isaia* 34.
- Herodiones*. Idem *in c.* 5. *Zachar.*
- Hirci*. Clem. *Alex. 3. Strom. c.* 1.
- Hydra*. Ambros. 1. *de fide c.* 4. Epiph. *her.* 30. Cassia. *lib.* 1. *de Incarn. cap.* 1.
- Hydri*. Epiph. *her.* 25.
- I.
- Iuli vermes*. Epiph. *her.* 51.
- Iumenta caudis tegetia stercus suum*. Hieron. *in c.* 9. *Esaia.*

Lacerta.

L.

- Lacerta*. Epiph. *her.* 53.
Lamia S. Greg. 19. *Moral.* c. 15.
Leones rugientes. Lucif. *Calarit.* lib. 1. pro S. Athan. Cyril. *Cateech.* 6. Hieron. in *cap.* 11. Osee August. *hom.* 10. in *Apocal.*
Locusta. Rich. Victor. lib. 3. in *Apocal.* cap. 6. Nicetas ad *orat.* 42. Naz.
Lupi. Orig. *tract.* 25. in *Matth.* Autor. imperf. *homil.* 19. S. Ephrem *interrog.* 3. *Christ.* Naz. *orat.* 19. Theodor. Syrus *carm.* de *discessu Nazianzeni Byzantio*, & latè Stanil. Socolou. *orat.* 2. *Eccles.*

M.

- Memyces*. S. Epiph. *her.* 41.
Milui. Hesych. lib. 2. in *Leuit.*
Moruri. Epiph. *her.* 62.
Muli. Athanasius in *vita S. Antonij.*
Muranae. Epiph. *her.* 30.
Mures. Tertull. lib. 1. in *Marcio.* c. 1.
Musca. Aug. *tract.* 1. in *Ioan.* Vinc. Lyr. in *comm.*
Myagri. Epiph. *her.* 61.

145

N.

- Noctua*. Ambros. *serm.* 43. & 5. *Hex.* c. 24.
Nycticoraces. Nouatian. de *cibus Iudaic.* c. 3.

O.

- Onagri*. S. Greg. *ib. moral.* c. 23. Rabanus lib. *Allegor.* tom. 5.
Ostracina. S. Epiph. *her.* 40.

P.

- Pardi*. Cyrill. Alex. lib. 2. *Dialog.* cum Herm. Gillebert. f. 29. in *Cant.* Aug. *hom.* 10. in *Apocal.*
Pemphredones. Epiph. *her.* 41.
Perdices nimis contentiosa. S. August. *tract.* 3. in *epist.* Ioan. & lib. 13. contra Faust. *cap.* 12.
Phalangij Tetragnathi. Epiph. *her.* 35.
Phyali. Epiph. *her.* 50.
Porci. S. Ephrem. *interrog.* 3. *christ.* Naz. *orat.* 42. & *ibi* Nicetas. *Anast.* *cap.* 4. & 14. *ὀδὸν ὄντων.*

Q.

- Quadrupedes in deserto*. Hieron. in *c.* 30. *Isaia.*

R.

- Rana*. Gelaf. *epist.* 5. August. de *Decal.* & 10. *plagis.* Ether. & Beat. lib. 1. contra *Elipand.*
Rubeta. Epiph. *her.* 64.

S.

- Scarabai*. Epiph. *her.* 40. Hieron. in *cap.* 2. *Abacuc.*
Scytala. Epiph. *her.* 63.
Scolopendra. Epiph. *her.* 51.
Scorpiones. Tertull. in *scorp.* Epiph. *her.* 31. & 58. Ansel. in *c.* 9. *Apocal.*
Sepes, *Vipera*. Epiph. *her.* 28.

Sepia.

Sepia. Tertull. lib. 2. in *Marc. Naz. orat.* 32.

Serpentes. Iren. lib. 4. in *praf. Ambros. lib. 2. in Luc. Hieron. lib. 1. in Iouin. Chrysoft. hom. 45. in Matth. August. in Psalm. 57. Leo Magnus serm. 5 de ieiunio decimi mensis.*

Simia. Ignat. *epist. ad Antioch.* Cypr. *epist. 73. Chrysoft. homil. 19. in Matth. Stelliones.* Epiph. *her. 49.*

Struthiones. Eucher. in *formul. spir. intell. cap. 1.*

Sues. Hieron. lib. 1. in *Iouin. Greg. 31. mor. c. 1.*

T.

Talpa. Epiph. *her. 52. Eucher. cap. 1. Formular.*

Tauri cervicofi. S. Aug. in *Psalm. 39. & 106.*

Tauri inter vaccas populorum. Greg. 35. *mor. c. 6.*

Tauri pingues. Lucif. Calar. *de non parcendo delinq.*

Testudines tardigrada. Hieron. in *cap. 12. Osee.*

Tinea. Ambros. *praf. in Luc. & lib. 1. de Spir. S. cap. 20. Greg. 18. mor. c. 9.*

Typhlopes. Epiph. *her. 61.*

V.

146. *Vacca lasciuientes.* Hieron. *Ierem. 46.*

Vermes. Lucif. Calar. *lib. de non conuen. cum heret.*

Vespa. Epiph. *her. 44.*

Vesperiliones. Nouatian. *de cibis Iudaic.*

Viperæ. Chrysoft. *hom. 45. in Matth. Epiph. her. 26. Hieron. in Paula laud. Fulg. lib. 1. de remiss. pecc. cap. 16.*

Vituli abarmentati. Lucif. Calar. *lib. de non parcendo in Deum delinq. Cyril. Alex. in exposit. fidei.*

Vpupa. Hieron. in *cap. 5. Zach.*

Vrsi. August. *homil. 10. in Apocal.*

Vulpes. Ambros. *lib. 7. in Luc. ad cap. 9. Hieron. in Orationem Ieremie. August. in Psalm. 67. & serm. 107. de temp. S. Greg. in cap. 2. Cant. S. Bern. serm. 65. in Cant. Petr. Damiani opusc. 52. cap. 7.*

Vultures. Hesych. *lib. 2. in Leuit.*

Z.

Zopyri Vespacei. Epiph. *her. 44.*

Specimen dantaxat spopondi, & exhibui. Nam si diligentiam hac in parte probare voluissem, iustum volumen conflandum fuisset. Nec plura generatim de asperitate Patrum in hæreticos.

Aliquot Patres in Hæreticos asperi, recensentur.

S. HIERONYMVS.

Nunc sigillatim referendi sunt aliqui Patres in hæreticis asperè tractandis insignes, quo in genere singularem acrimoniam, & nunquam de seueritate remittentem austeritatem prodit S. Hieronymus, vt cum Vigilantium, Heludium, Iouinianum, Pelagium, Luciferianos, Origenistas, aliumve quempiam sectarium insequitur, dissecans libris valde excellentibus hostes, vt de eo dixit Prosper *carmine aduersus ingratos.*

Nam

Nam in hos maximè opportuna est asperitas, cùm mansuetudo non profuit. Nec ea asperitas sæuitiæ est deputanda, quia, vt idem S. Hieronymus *epist. ad Riparium contra Vigilantium*, in hanc rem ait, *non est crudelis pro Deo pietas*. Commendat quidem S. Chrysostomus *serm. 10. in ad Coloss.* & latè *serm. de Anathemate*; & S. Augustinus *lib. 2. contra duas epistolas Pelagian. cap. 3.* benignitatem, ac suauitatem in iis, qui cum hæreticis agunt: sed hoc de non præfracti ingenij hæreticis intelligunt: contumaces autem contumendos esse non negant. Virumque egregiè quoque tradit Theophilus Alexandr. *epist. 1. Pasch.* & insigniter planè Photius, cuius longam de hac re disputationem in *lib. quest. & responsorum ad Amphiloichium*, descripsit Turrianus *lib. contra Boquinum in cap. 14. à pag. 200.* Breuiculum inde repræsentat, & aliis additis idem illustrat in defensione locorum *de Eccles. & Pastore cap. 6.* Itaque malè S. Hieronymus ob fortitudinem scriptionis in hæreticos, mordacitatis improbatæ damnaretur. Insaniuit verò Erasmus in *Prefatiuncula ad librum contra Vigilantium*, cùm dixit *se cogi desiderare in Hieronymo Vigilantium impugnantem modestiam.*

146.

S. Epiphanius.

Eiusdem cum S. Hieronymo genij fuit S. Epiphanius. Is in *prefatione Panarij* sic scribit in hanc rem. [Rogati sitis pro indulgentia veniæ, si alicubi reperietis, nos aliquos impetere, aut cauillis incessere, cùm aliàs hunc morem non habeamus. Itaque si alicubi propter zelum aduersus hæreses, & ad auertendos lectores, exacerbati dixerimus aliquos, *deceptores*, aut *circulatores*, aut *miseros homines*, ignoscite. Ipsa enim necessitas, aduersus huius certaminis doctrinas instans, talem nobis sudorem efficit, & vt lectores auertantur, & vt ostendamus penitus interdictas à nostra doctrina illorum operas, mysteriæque, & doctrinas. Quo etiam per orationis, ac contradictionis nostræ vehementiam, libertatem nostram ostendamus, & quo etiam aliquos ex ipsis per grauiores putatos sermones effugiamus.] Et rursus in calce Panarij, in compendiarie fidei expositione *num. 19.* [Qui hæc lecturi estis, rogo vt veniam detis meæ humilitati, ac debilitati, & mentis meæ tenuitati, quæ à multo hæreseon veneno obitupuit, & hiat, instar nauseantis, & reuomentis, propter austera verba, per quæ contra quosdam commota, inuecta est, dum aliquos *scelerates*, aut *impostores*, aut *erroneos*, aut *deceptores* appellauit. Nam propter multam veneni molestiam, ac vexationem, (quamuis hic non noster mos sit, vt aliquos libenter sugillumus,) coacti fuimus talibus ipsos impetere verbis, quo mentem quorundam auerteremus; ne fortè putent, nos ex eo, si displicentiam nostram non publicassemus, in reuelando ea, quæ ab ipsis dicuntur, aut fiunt, partem habere mentis assentientis prauæ vniuscuiusque hæresis opinioni.]

147.

*Petrus Sebastenus, SS. Basilij, ac Nysseni,
germanus.*

Habet hic locum depulsio dubitationis, quæ sollicitum aliquando tenuit

148.

N

S. Grego

S. Gregorium Nyssenum, cum pro S. Basilio aduersus Eunomium responderet. Eius verba reddo ex epistola ad Petrum fratrem, Episcopum Sebastianum: [Sæpius interpellatus à multis, qui aliquo veritatis zelo tenebantur, quòd fama iam nescio quomodo vulgauerat, me aduersus blasphemum Eunomium refutationem confecisse, è re fore iudicavi, ante omnia te super hac re consiliario vti; num scilicet opus euulgandum, an aliud consilium capiendum sit. Quod ancipitem me reddit, est istud: cum sub ipsam S. Basilij mortem, librum Eunomij accepissem, corde adhuc desiderio illius, & ob communem Ecclesiarum calamitatem admodum dolente: Eunomius autem non solum ea quæ ad sui dogmatis peruersitatem stabiliendam conducunt, attulerit, sed plus diligentia in conuitiis aduersus Patrem nostrum eiaculandis studiosè posuerit, exasperatus, contumeliis ab illo effusus, alicubi nonnihil iræ, & bilis contra scriptorem ostendi. Cum autem plerique aliam fortassis persuasionem habeant, quasi eo simus ingenio, vt eos, qui petulanter in nos insurgunt, æquo, & patiente animo sustinere, & ex disciplina S. Basilij, moderationem in moribus quoad licet, exhibere soleamus; metui ne ex his quæ contra hunc aduersarium scripsimus, lectoribus noui appareremus, tanquam qui ad calumniatorum conuitia facilè inflammaremur. An fortè ne tales habeamur, obstabit, quòd non pro nobis, sed pro probrosis in Patrem nostrum dictis irascimur? Nam in huiusmodi rebus, maiorem forsitan veniam meretur succensere, quàm moderatè agere.] Hactenus ad Petrum Sebastianum fratrem suum, S. Gregorius Nyssenus, anceps pro nonnulla scriptiois suæ asperitate, quam aduersarij infrunitus animus, & calamus extorserat.

Dubitationem sancti viri, ita dispulit germanus eius Petrus, redditis ad eum literis, vt eum impellat ad transfodiendam aduersarij iactantiam, gladiæ spiritus, & spurcitiam Eunomianam more amulitoris Phinees validè transfigendam; nec vereatur asper audire in huiusmodi scriptioe. [Bilis enim, (inquit,) & acrimonia orationi insperfa, salis vicem, & gratiam sensibus animæ præbet.] Eoque accommodat illius *Iobi 6. Quomodo comedi poterit, quod non est sale conditum.*

S. HILARIUS.

149. S. Hilarius, qua seueritate egerit aduersus Constantium Arrianum, tamen Imperatorem, legere licet eo præsertim libro, cuius principium est, *Tempus est loquendi*; quem librum tamen Erasmus post Constantij mortem conscriptum asserit, & idcirco S. Hilarium ridet, quasi animosè insultauerit Leoni mortuo, tamen esse reuera conscriptum superstitè Constantio, multis coniecturis astruit Baronius *tom. 3. Annal.* Et saltem conscriptus est post mortem quidem Constantij, vt tradere videtur S. Hieronymus *lib. de script.* in Hilario, tamen ignorante S. Hilario obitum Constantij, vt existimat Bellarm. *lib. de scriptor. in Hilario.* Eo igitur lib. S. Hilarius, his præter cætera verborum iaculis imperit Imperatorem. [Pugnatus contra persecutorem fallentem, contra hostem blandientem, contra Constantium Antichristum.] Et mox. [Cesset maledictorum opinio, & mendacij suspicio; veritatis enim ministros,

ministros, decet vera proferre: si falsa dicimus, infamis sit sermo maledicus; si verò vniuersa hæc manifesta esse ostendimus, non sumus extra Apostolicam libertatem, & modestiam, post longum hæc silentium arguentes.] Subiicit varia Sanctorum exempla, à quibus absque petulantia nota, Herodes, & Antiochus, fortiter, & seuerè appetiti erant. Confert Constantium Neroni, Decio, & Maximiano, imò plus debuisse his apertis persecutoribus Christianos, quàm Constantio clanculario hosti, contestatur. Vocat Tyrannum, non humanorum, sed diuinorum, omnium crudelium crudelissimum, damno maiore in Christianos, & minore venia desæuientem, quàm priscos illos Ethnicos, quantumuis truces, ac efferos. Appellat scelestissimum mortaliū, filiam patris Diaboli, corruptionem noctem, infidelem impium, lupum rapacem, ouem falsam, Iudæ oscula figentem. Vides quàm non molliter S. Hilarius agat aduersus hæreticum, tametsi in mundi vertice collocatum: ac proinde quàm non semper sit damnandus asperitatis, qui seueritate armatur contra inimicos veritatis, & ipsius Dei testes.

S. LUCIFER CALARITANVS.

Sed nullum huius rei exemplum inueniri luculentius possit, eo quod suppetat S. Lucifer Calaritanus. Illam S. Hieronymus in *Catalogo*, & S. Athanasius, à constantia, & generositate Christiana valdè celebrat: specialitèrque S. Athanasius perlectis libris eius contra Constantium, ait se perspexisse in eis, [imaginem Apostolicam, fiduciam propheticam, magisterium veritatis, doctrinam veræ fidei, viam cœlestem, martyrij gloriam, triumphos aduersum hæresim, traditionem integram Patrum, regulam rectam Ecclesiastici Ordinis.] Hos libros scripserat Lucifer contra Constantium Imperatorem Arrianum, rerum tunc potientem; pro S. Athanasio, duos; de *Regibus apostaticis*, unum; de non conueniendo cum hæreticis, alterum; de eo, quòd moriendum sit pro Dei filio, item unum. In his libris omnes apices, tela, & spicula sunt. Nulla est verborum asperrimorum acerbitas, qua Imperatorem non feriat. Nulla comparatio Imperatoris cum aliis, quantumuis tererrimis, vt Herode, Iuda Iscarioth, & pessimis quibusque, qua abstineat. Prorsus vt incredibile videatur, Imperatoris longè potentissimi maiestatem, vires hominis vnus non fregisse, fatisque ei fuisse animorum, vt eo modo stylum stringeret. Cùmque Constantius, lectis prioribus Luciferi libris, de asperitate scriptionis quereretur, reposuit Lucifer aliam lucubrationem, quæ nulli cæterarum de acerbitate concedit, inscribiturque, *De non parcendo in Deum delinquentibus*, proposita enim sibi illis verbis exostulatione Constantij, [Dicis nos insolentes extitisse circa te, quem honorati decuerit.] Respondet Lucifer: [Si quisquam Dei cultorum pepercit Apostatis, sint vera quæ dicis de nobis.] Indeque orsus, monstrat consequenter per totum librum, omnes erraticos, per Dei cultores sic fuisse correptos, vt ipse eum corripuerat, id est, non molli & blanda correptione, sed acri & forti. Mihi quidem nuspam tanta scriptionis seueritas, siue scriptoris, siue eius, in quem scribebat, conditionem attendas, occurrere posse videtur. Et tamen laudatam vidisti eam acrimoniam, à S. Hieronymo, & à S. Athanasio, quod contra hæreticum præfracti ingenij scriberet,

150.

quem sic contundi oporteret. Et fuisse Luciferum sanctitate eximium, cœlitumque honoribus apud Sardos meritò honestatum, trado pleniùs in tractatione de calumnia. Itaque tanti viri exemplo liquet, fas esse in hæreticos contumaces duriùs agere, præsertim cùm ipsi hæretici sint scribendo, ac loquendo admodum acerbi in Catholicos; quod rectè monstrat Gaspar Chiccocius *lib. 1. colloquiorum cap. 12. & 13.* & ad huius Erotematis finem, exemplis restatum dabo. Par tamen est deprehendi, scriptorem acerbiùs hæreticos insectantem, non homines, sed hæresim insequi, vt de se profiretur S. Chrysostronus *oratione de S. Phoca*, & optimè Naziazenus *orat. 32. num. 49.*

*Etiam in Catholicos erroribus citra hæresim sordentes,
aut vitis maculosos, asperi Patres.*

HIERONYMVS in *Ruffinum.*

151. Venio ad alios ab hæresis formalis nota immunes, quos tamen ob graues errores aceto mordaci perfundi, visum est Patribus operæ pretium. Qualis enim fuit S. Hieronymus in *Grunnium*, hoc est, *Ruffini exagitatione*? Et tamen quod consideratum attentè velim, non is fuit Ruffinus, quem ob apertam hæresim, lacerare liberiùs fas esset. Non pauci namque illius, & posterioris æui graues scriptores, Ruffinum commendant tanquam Catholicum. Audi enim quid de eo Paulinus *epist. 9. ad Seuerum*. [Adnotationem direxi ad Ruffinum Presbyterum, sanctæ Melaniæ in spiritali via comitem, verè Sanctum, & piè doctum, & ob hoc intima mihi affectione coniunctum.] Cassianus quoque *lib. 7. de Incarn. cap. 27.* sic de Ruffino scribit, non ignarus, quæ eicùm S. Hieronymo intercessissent simultates, & quorum insimulasser eum S. Hieronymus, [Ruffinus, Christianæ Philosophiæ vir, haud contemnenda Ecclesiasticorum Doctorum portio.] Gelasius Papa in *Concilio 70. Episcoporum*, eo decreto, quo Ruffino maximè incommodauit, iis omnibus improbatis, in quibus S. Hieronymus Ruffinum notarat, non habet tamen Ruffinum pro hæretico, aut homine nequam; imò eum vocat *religiosum virum*. Videtis eius elogia congesta ex variis à Rosvedio *ad lib. 2. vite Patrum*.

152. Et tamen in hominem Romani Pontificis iudicio religiosum, ita stylum acuit S. Hieronymus, vt non possit lenis videri; quamuis, quia argumentum in quo versabatur, & iusta æmuli compressio seueritatem deposcebat, innoxia ei fuerit aculeata scriptio. Specimen repræsentò. Nunc eum vocat *Scorpium*, nunc *Alecto*, nunc *Grunnium*. Ab initio *lib. 1. Apologiæ*, canem vocat, & eius scholam, *tyrannicam*. Per ironiam, *Sapientia columen*, & *normam Catonianæ seueritatis*, eum appellat. *Sui temporis Aristarchum puerilia nescientem*, nominat. Ad Grammaticæ Magistros eum amandat. Hoc enim est quod illi *lib. 1. Apologiæ* obiicit *num. 27.* [Tu, qui in Latinis mussitas, & testudineo gradu moueris potius, quàm incedis, vel Græcè debes scribere, vt apud homines Græci sermonis ignaros aliena scire videaris: vel si Latina tentaueris, antè audire Grammaticum, ferulæ manum subtrahere, & inter paruulos ἐπιμαρτυροῦν, artem loquendi discere. Quamuis Crecos quis spiret, & Darios, litteræ marisupium.

marfupium non fequuntur : fudoris comites funt , & laboris focix ieiuniorum , non faturitatis , non continentix , non luxurix .]

Eandem ignorantiam Grammaticæ ei obiicit , fub illius libri finem , aiens eum ob ignorantiam Logicæ , Stoicum non effe , fed effe Epicureum , non quærentem quomodo , fed quid loquatur . Addit *ibidem* , fe Ruffinum legendo , putare legere Heraclitum , ob fcriptionis caliginem , qua ne fuis quidem , imò nec fibi ipfi effet perfpicuus : *lib.2. ferè initio* , apertiffimi mendacij eum accufat . Inferiùs , nugis , & acyrologiis omnem eius fcattere orationem , pronunciat . Post multa eius generis , fic concludit *cap.2.* [Tam putidè , & confusè loquitur , vt plus ego in reprehendendo laborem , quàm ille in fcribendo .] Rurfus *cap.3. num.24.* [Mira eloquentia , & Attico flore variata . *Quinimò etiam , & quæ mihi ad fufpicionem venerunt.* Exoftulat aufum illum effe , hæc Romam verborum portenta transmittere . Compeditam putes linguam eius , & inextricabilibus nodis ligatam ; vix in humanum fonum erumpere . *Initio lib.3.* [In ore ftulti , baculus contumeliæ .] Et mox . [Venuffiffimè Monachorum , bone Presbyter , imitator Chrifti .] Rurfus *infra.* [Apparet te voluntatem habere mentiendi , artem fingendi non habere .] Et *cap.3.* [Tantam habes Græci , Latinique fermonis fcientiam , vt & Græci te Latinum , & Latini te Græcum putent .] Non ita multo pòft . [Tibi quafi Religiofulus , & Sanctulus , perfonam humilitatis imponis .] *Inferiùs.* [Omne iter diètionis tuæ , abfque Palladis arte , falebris , & voraginibus vitiorum inciditur .] *Cap.6.* [Eadem licentia , imò impudentia mentiendi , qua putas omnes tuis fermonibus credituros , addis ,] &c. Et paulo pòft . [Et hoc vno capitulo comprobabo , ferream te frontem poffidere fallaciæ .] *Cap.11.* [De vno pectoris fterquilinio , & odorem rofarum , & fœtorem profers cadauerum .] In extremo libro , infaniam furibundi fe excantare profelfus , iaculis fententiarum de Prouerbio- rum libro contra fatuum congeftis , Ruffinum confodit .

152.

Item in difcolos Monachos , & Clericos.

Neque verò contra Ruffinum duntaxat , afperior delicatulis vilus eft S. Hieronymus , fed *omnium lacerator* audiuit : & idcirco in omnium penè incurrit odia . Quod ne cogar fignatis variis locis monftrare , ex Postumiani oculati teftis narratione , apud Seuerum Sulpitium *dial.1.* certum reddo . Cùm enim de laudibus fanèti viri aliqua præmiſſet , & de Gallo collocutore , ipfo- que Seuero , an non compertum haberent faltem ex fama Hieronymum , percontatus effet . [Nobis verò , Gallus , (inquit ,) nimium , nimiumque comper- tus eft . Nam ante hoc quinquennium , quendam illius libellum legi , in quo tota noftrorum natio Monachorum ab eo vehementiffimè vexatur , & carpi- tur . Vnde interdum Belgius nofter valdè irafci folet , quòd dixerit , nos vſque ad vomitum folere fatiari . Ego autem illi viro ignoſco , atque ita ſentio , de Orientalibus illum potiùs Monachis , quàm de Occidentalibus diſputaſſe . Nam edacitas in Græcis gula eft , in Gallis natura . Tum ego ; ſcholasticè in- quam , Galie defendis gentem tuam . Sed quæſo te , liber iſte numquid hoc ſo- lum vitium damnat in Monachis ? Immodè verò (inquit ,) nihil penitus omiſit , quod non carperet , laceraret , exponeret , præcipuè auaritiã : nec minùs vani-

153.

tatem infectatus est. Multa de superbia, non pauca de superstitione differuit. Verè fatebor, pinxisse mihi videtur vitia multorum. Cæterum de familiaritatibus Virginum & Monachorum, atque etiam Clericorum, quàm vera, quàm fortia disputavit? Vnde à quibusdam, quos nominare nolo, dicitur non amari. Nam sicut Belgicus noster irascitur, edacitatis nimie nos notatos; ita illi fremere dicuntur, cum in illo opusculo scriptum legunt: Cælibem spernit virgo germanum fratrem, quærit extraneum. Ad hæc ego: Nisi, inquam, Galle progredieris; caue ne & te aliquis, qui hæc fortassis agnoscit, exaudiat, teque vnâ cum Hieronymo incipiat non amare. Nam quia Scholasticus es, non immeritò te versu Comici illius admonebo; *obsequium amicos, veritas odium parit.*] Rursus paulo post Posthuanus hæc de Hieronymo subdit. [Ego apud Hieronymum sex mensibus fui, cui iugis aduersus malos pugna. perpetuumque certamen, concituit odia perditorum: oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non desinit; oderunt Clerici, quia vitam eorum infectatur, & crimina; sed planè eum boni omnes admirantur, & diligunt: nam qui eum hæreticum esse arbitrantur, insaniant.]

154.

Habet lector vulgarem tunc de S. Hieronymo superstite rumorem, eiusque causas. Ex quibus liquet, quàm iniuste, & flagitiosè vir sanctus, ab iis, qui per eum defricari sua vitia ægrè ferebant, laceraretur, vt lacerator. Claudius Taurinensis, referente Dungalo, contra S. Hieronymum, impotenter efferbuit, id quod etiam posteriores aliqui in D. Hieronymo carpando impudenter bacchati præstiterunt, vt Erasmus, qui immodestie insinulauit S. Hieronymum; & lutulentius Simon Lithus Misenus, approbans tetrum illud S. Hieronymi dehonestamentum, à nescio quo criminatore concinnatum. [Nemo ignotat, qui pagellam saltem legerit vnâ, quàm sit Hieronymus amatulentus, quàm immodestus, quàm denique furibundus; aded vt sapientissimè olim dictum sit, responsum Hieronymi aliud non esse, quàm iræ impotentiam, atque conuictorum plaustra: Tolle enim conuicta, *Caupo Calaguritanus, Dormitantius, Hercules monstra.* Tolle exclamationes tragicas, ampullas, & sesquipedalia verba. Tolle iurgia, ironias, & forenses rixas, & nihil penè habebis reliqui, nihil Prophetici, nihil Apostolici.] Effrontissima hæc de sanctissimo Doctore maledicentia, non aliunde ortum habuit, quàm vnde laceratio eiusdem per priscos illos à Seuero recensitos: nimirum quòd S. Hieronymus inconciliabiliter errores, ac vitia detestaretur, & fortissimè infectaretur. Itaque hostes veritatis, fortitudinem scriptionis S. Hieronymi, immodestie, & furoris, ac impotentis iræ insinulare non erubuerunt. Et arietes omnes pusilli gregis, cum in omnes SS. Patres sint pessimè animati, contra Sanctum Hieronymum omnia pudoris repagula perfregerunt; vt apud Gretserum videre est in *Apologia tertia contra Misenum cap. 1. lib. 1.* Et nominatim Iosephum Scaligerum, ob hanc in Sanctum Hieronymum petulantiam, castigat *lib. 3. var. cap. 5.* Sed hæc est maxima S. Hieronymi gloria, quòd ab hominibus nequam, sic profcindatur ob fortitudinem, & nonnullam acrimoniam scriptionis iuste asperata. Huiusmodi genium S. Ambrosio communem fuisse cum S. Hieronymo, scribit Gerlo in *Mystica Theolog. pract. consider. 2.* quod non puto verum; nota enim est Sancti Ambrosij placiditas, & lenitas animi.

Quam

*Quàm seuerè à multis Patribus habitus Origenes, etiãsi
formaliter nequaquam Hæreticus.*

Origenis scripta grauibus erroribus fuisse deformata, nemo prudens in-
ficias iuerit, cum id tam perspicuè S. Hieronymus, Epiphanius, Theophilus
Alexandrinus, aliique euicerint. Fuisse tamen formaliter hæreticum Orige-
nem, non conuincitur. Et Vincent. Lyrin. *cap. 23. conuincit.* post amplifica-
tum Origenis casum, non abhorret à sententia, quæ errores libris eius
insperfos, adulteratoribus tribuit: his tamen verborum iaculis à supradictis
Patribus confoditur, quia sic exigebat negotij grauitas, vt minùs attentis
lectoribus, seuerius fortassis habitus, videri possit. Ad Hieronymum non
redeo, qui in mordendo Origene est perpetuus. Epiphanius his floribus
Origenem conspergit *heresi. 64.* [Verera Græcorum somnia ac nugas rete-
xit. Nugari non desinit, singulis penè dictionibus aberrat. Arrogans homo,
& opinione sui inflatus, eorumque, quæ inuestigari nequeant, scrutator, qui
cælos ipsos prætergressus est, quique ineptissima loquacitate, Orbem terra-
rum impleuit. Hominum furiosissimus, variis in libris ingentes nugas effu-
tiuit. Nugæ eius, & impia doctrina, qua humani generis vitam, ascitita Gen-
tiliam superstitione, atque improbitate corrumpit: infidelis homo, & infide-
libus deterior, mortalium infidelissimus. Infælix, & insolens loquacitas.
Babylon, vetus nobis instaurata confusio. Sodoma, & horribilium scele-
rum clamor, ad Deum vsque prouectus.] Sub finem, totam disputationem
sic obsignat *num. 73.* [Atque hæc aduersùs vltro sibi sapientiam arrogantem
Origenem, qui vanè sibi ipsi *Adamantijs* nomen imposuit: itémque aduersùs
ipsius absurditatem, & perniciosam doctrinam, contra veritatem in multis
fidei partibus malè ab ipso excogitatum.] Et mox. [Hei mihi! quomodo læsus
es, & quomodo alios læsisti, velut ab horrenda vipera commorsus à mundana
doctrina, etiam aliis venenum factus es.] Tandem in ipsa meta. [Tu Origenes,
à prædicta Græca doctrina, mente excæcatus, venenum his, qui tibi credide-
runt, euomisti, & factus es ipsis in edulium venenatum; ita vt per quæ ipse
iniuria affectus es, per ea plus iniuria affeceris.]

155.

Qui Theophili Alexandrini verborum iacula in Origenem, ex paucis, quæ
extant, epistolis Paschalibus velit colligere, adigendus profectò erit, ad vniuer-
sas propè epistolas exscribendas. Vnicus locus ex *epist. 2.* specimen omnium esto.
Subitò enim sic exclamat, post Ieremiam *cap. 22.* [*Terra, terra, audi verbum Do-
mini. Scribe virum istum abdicatum.* Quis enim infernus hæc mala suscipere po-
est? Qui Tartarus de rebus istiusmodi cogitare? Quæ gigantum insania tam
rebellis extitit, & Turrim impietatis extruxit? Quæ libido lasciuens, & Dæ-
monum amore deperiens, sic vniuerso dogmati transeanti deuaricauit crura-
mentis suæ? Quis in tantum de Sodomitica vinea bibit, vt inebriatus vino furo-
ris eius, toto corde conciderit? Quis Babyloniorum ita fluminum gurgibus
irrigatus, vinos Israël fontes reliquit? Quis egrediens de Hierusalem, & Hiero-
boam filij Nabath imitator existens, tot errorum altaria fabricatus est, & ararum
prophana thura succedit: Cur Dathá, & Abiron, qui minora peccarunt, non veni-
ant ante Tribunal Christi, & sui cõparatione cõdénent eum, qui extra Ecclesiã Saluato-
ris variarum doctrinarum thuribula Diabolico igne cõpleuit? Neque enim Dominus:
qui i

156.

qui loquitur per Prophetam : *Ego visiones multiplicavi , & in manibus Prophetarum adsimilatus sum* , adulterinas eum docuit proferre doctrinas. Nec qui à principio ipsi viderunt , & Ministri fuerunt verbi Dei ; nec Prophetarum chorus , qui olim vocabantur *videntes* , hæc instituit. Sed ipse suæ mentis arbitrio , furori Dæmonum seruiens , & blando cogitationum errore deceptus , gregem , & , (vt ita dicam ,) examen dogmatum peruersorum , per totum Orbem immisit mentibus indoctorum. Ille est qui Assyriis , Babylonisque fluminibus aperuit os suum ; qui nauem Ecclesiæ , bonarum mercium plenam , & doctrinæ salutis , fluctibus operire conatus est , dum Imperatorum laude sustollitur , & Scripturarum sensum , aliter , quàm se habet veritas , edisserens , gloriatur in confusione sua. Quis enim tam innumerabiles & garrulos , & verbositate atque imperitiæ plenos conscripsit libros , & infatigabili studio dies noctesque coniunxit , vt errorum monumenta dimittens , mereretur audire : Multis itineribus tuis deceptus es ? Vtus es enim duce pessimo , aura populari , & plurimis falsæ scientiæ voluminibus exaratis , ac rebelli contra Deum mente pugnans , vnguento Cœlestium doctrinarum , saniem quandam , & pædorem sui fœtoris immiscuit ; vt rursus ad suam animam diceretur : *Immunda , & famosa , & nimia iniquitatibus*. Neque enim Prophetam audire voluit commonentem , *Quare diligitis vanitatem , & queritis mendacium ?*]

S. Gregorij Nazianzeni scriptio in Maximum , tametsi necdum hæreticum , minimè lenis.

157. Nondum in Apollinaristarum hæresim præceps ruerat Maximus Alexandrinus ex Philosopho Cynico Christianus ; ea enim prolapsio , fuit extrema linea improbitatis Maximi , ad quam præ desperatione actus est , cum se , & à Theodosio Imperatore , & à Damaso Papa , & à probis omnibus reiectum ac explosum vidit. Erat igitur adhuc Catholicus cum in eum scripsit S. Gregorius Nazianenus , deprehensa ingratiissimi hominis perfidia , qui Constantinopolim pessimo in ipsum S. Gregorium animo profectus , & apud eum aliquandiu diuersatus , exornatus insuper celebri encomio quod hodiè que legitur , sed mutato *Maximi* nomine , (vt S. Hieronymus *lib. de scriptor.* admonet ,) in nomen *Heronis* , estque oratio Theologi 23. calces ipsi S. Gregorio illiserat , & in eius exaurationem incubuerat. Quàm non mollis ac lenis in Maximum fuerit S. Gregorius , apud eum videre est , cum *orat.* 28. quæ discitis Maximi conatibus regresso in Urbem S. Gregorio , est habita , tum carmine de vita sua. Ea oratione , Maximum nominat *canem per vim irrupentem in classem pastorum* , idque quod absurdum valdè est , cum ad pastoralis muneris administrationem nihil omnino contulisset aliud , quàm quod comam , cui ornandæ & alendæ turpiter studuerat , Cynicismum specie externa eiurans rasisset : qui nec in canum mansisset ordine , nec pastor factus esset , nisi vt oues lanicaret atque dispergeret , & aliorum labores infringeret. Confert eum cum Iuda proditore , Christum fœdissimo mercimonio ob tantulam pecuniam vendente : factumque eius sub humili specie , & abditam corde superbiam , perstringit acriter ; partim apertè , partim per allusiones non magna opera euoluendas. At carmine de vita sua à *num.* 51. Maximum appellat *effœminatam* ,

natum, Ægyptium, spectrum malum, rabidum canem, Cynicum, viarum seruuulum, Martem horridum, mutam labem, cetum immaniſſimum; creatione altera, & Philoſophico miraculo, è ſepho in ſcropham transformatum, & moribus perditum, Proteum alterum, improbum hypocritam, qui vapulaſſe vt Martyr videri voluerat cum eſſet nocens flagrio, fœdum canem; bene Byzantio, bene Theſſalonica & Alexandria expulſum. His & aliis huiuſmodi coloribus Maximum depingit Theologus, quæ quàm non leuis ſit tractatio hominis, permitto lectorum iudicio.

D. Bernardus, quàm aſper in Petrum Abailardum, etiamſi
à formali heresi alienum.

Petrus Abailardus, hæreticus formalis non erat, cum D. Bernardum habuit aduerſarium. Teſtantur id quæ de Abailardo ſcripta extant à Petro Cluniaceniſi. Laborabat tamen Petrus fœdis erroribus. Quàm acriter in eum inſurgat S. Bernardus, mitiſſimus cæteroqui ſuper omnes qui morabantur in terra, ex variis locis, quibus hominem exagitat, facile eſt demonſtrare. *Epift. 188. ad Episcopos, & Cardinales Romana Eccleſia*, ſic de Abailardo ſcribit. [Ad vos referimus non quæſtiones, ſed læſiones fidei, & iniurias Chriſti, Patrum probra atque contemptus; præſentium ſcandala, pericula poſteriorum. Irridetur ſimplicium fides, euilcerantur arcana Dei, quæſtiones de altiffimis rebus temerariè ventilantur, inſultatur Patribus, quòd eas magis ſopendas, quàm ſoluendas cenſuerint. Inde fit, quòd Agnus Paſchalis contra Dei ſcitum, aut aqua coquitur, aut erudus diſcerpitur, more, & ore beſtiali: quod reſiduum eſt, non igne comburitur, ſed conculcatur: ita omnia vſurpat ſibi humanum ingenium, fidei nihil reſeruans. Tentat altiora ſe, fortiora ſcrutatur, itruit in diuina, ſancta temerat magis, quàm referat, clauſa & ſignata non aperit, ſed diripit, & quicquid ſibi non inuenit peruium, id putat nihilum; credere dedignatur. Legite, ſi placet, librum Petri Abailardi, quem dicit *Theologia*, (enumerat eius libros,) & animaduertite quantæ ibi ſylueſcant ſegetes ſacrilegiorum, atque errorum.] Mox petit, [vt qui aſcendit ad cœlos, deſcendat vſque ad inferos, & opera tenebrarum auſa prodire in lucem, arguantur à luce in lucem: vt dum qui publicè peccat, publicè arguitur, comprimant ſeſe etiam alij, ponentes tenebras in lucem, diſputantes in triuijs de diuinis, qui loquuntur mala in cordibus ſuis, & in codicibus ſuis ſcribunt: & ſic obſtruatur os loquentium iniqua.]

Epift. 189. quæ eſt ad Innocentium II. poſt multa de erroribus Abailardi, hæc de eo nominatim. [Procedit Goliath procero corpore, nobili illo ſuo bellico apparatu circum munitus, antecedente eius quoque armigero Arnaldo de Brixia: ſquamma ſquamme coniangitur, & nec ſpiraculum incedit per eas, ſiquidem ſibilauiſt apis quæ erat in Francia, api de Italia; & venerunt in vnum, aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius: intenderunt arcum, parauerunt ſagittas ſuas in phaterra, vt ſagittent in obſcuro reſtos corde. In victu autem, & habitu habentes formam pietatis, ſed virtutem eius abnegantes, eo decipiunt plurimos, quo tranſfigurant ſe in Angelos lucis, cum ſint Satanæ. Stans ergo Goliath vnâ cum armigero ſuo inter vtraſque acies, clamat aduerſus
O phalangas

158.

phalangas Israël, exprobratque agminibus Sanctorum.] *Epist.* 190. ad eundem Pontificem. [Habemus in Francia nouum de veteri magistro Theologum, qui ab ineunte ætate sua in arte Dialectica lusit; & nunc in Scripturis sanctis insanit. Olim damnata, & sopita dogmata, tam sua videlicet, quàm aliena, suscitare conatur; insuper, & noua addit. Qui dum omnium quæ sunt in cælo sursum, & quæ in terra deorsum, nihil præter solum nescio quid nescire dignatur, ponit in cælum os suum, & scrutatur alta Dei, rediensque ad nos, refert verba ineffabilia, quæ non licet homini loqui: & dum paratus est de omnibus reddere rationem, præsumit & contra fidem.] Et mox. [Nónne plus quàm Arrius hic? Quis hæc ferat? Quis non claudat aures ad voces sacrilegas?] Rursus *inferius*. [O lingua magniloqua! &c. Manet Angelus Domini qui secet te mediam.] Postmodum. [In primo limine Theologiæ, vel potius stultilogiæ suæ.] Rursus. [Dum multum sudat, vt Platonem faciat Christianum, se probat Ethnicum. Nænas eius non paucas prætereo.] *Infra*. [Quid in his verbis intolerabilius iudicem, blasphemiam, an arrogantiam? Quid damnabilius, temeritatem, an impietatem? An non iustius os loquens talia fustibus tunderetur, quàm rationibus refelleretur? Nónne omnium meritò in se prouocat manus, cuius manus contra omnes?] Post multa incomparabilis Doctor, qui etiam profunda Dei sibi aperiens, & ea quibus vult lucida, & peruia facit. Altissimum Sacramentum, & mysterium absconditum à seculis, sic nobis suo mendacio planum, & apertum reddit, vt transire leuiter possit per illud, quiuis etiam incircumcisus, & immundus; quasi Dei sapientia cauere nescierit, aut neglexerit, quod ipsa prohibuit; sed dederit, & ipsa sanctum canibus, & margaritas porcis.] Haud multo post. [Irridet quæ sunt Spiritus Dei; quoniam stultitia illi videntur. Insultat Apostolo, inuehitur in Euangelium, Dominum blasphemat, contemnit, aut conculcat sacrum reuerendùmque Mysterium.] Sub finem epistolæ sic concludit. [Tot calumnias & inuectiones suas quas in Deum tam impiè, quàm imperitè euomit.]

159.

Epist. 191. nomine Remensis Antistitis ad eundem Innocentium ab ipso B. Bernardo conscripta. [Petrus Abailardi Christianæ fidei meritum euacuare nititur, dum totum quod Deus est, humana ratione arbitratur se posse comprehendere; ascendit vsque ad cælos, & descendit vsque ad abyssos. Nihil est quod lateat eum, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra. Homo est magnus in oculis suis, de fide contra fidem disputans, ambulans in magnis, & in mirabilibus super se, scrutator maiestatis, & hæresum fabricator.] *Epist.* 192. [Cùm de Trinitate loquitur, sapit Arrium; cùm de gratia, sapit Pelagium; cùm de persona Christi, sapit Nestorium. Eius os maledictione plenum est, & amaritudine, & dolo.] *Epist.* 193. [Magister Petrus Abailardus, sine regula Monachus, sine sollicitudine Prælatus, nec Ordinem tenet, nec tenetur ab Ordine; homo sibi dissimilis est: intus Herodes, foris Ioannes, totus ambiguus, nihil habens de Monacho præter nomen, & habitum.] Et mox. [Iniquitatem in excelsis loquitur; integritatem fidei, castitatemque Ecclesiæ, corrumpit. Transgreditur terminos quos posuerunt Patres nostri: sed de fide, de Sacramentis, de sancta Trinitate disputans, & scribens, singula pro sua voluntate mutat, auget, & minuit. In libris, & in operibus suis

his ostendit se fabricatorem mendacij, & cultorem peruerforum dogmatum.] Est verum, his de causis S. Bernardum, à Quercetano, præfatione ad Abailardum, fuisse de felle & acerbitate scribendi reprehensum. Sed boni omnes aliter censuerunt, & Ecclesia damnato Abailardo, astipulata S. Bernardo, hanc nouitij Censoris petulantiam prædamnauit.

*Quàm non leuis in Censorem intempestiuum Petrus
Blesensis.*

Petrus Blesensis ab insulto sciolo demorsus, ea in illum regerit, quæ videri possent asperrima; opusculo, cui titulum fecit, *Inuectiua in deprauatorem operum suorum, Canonicum regularem*; Professus, dissimulaturum quidem fuisse se iniurias suas, sed veritum ne vaga, & effrænis impunitas, excitaret præsumptionis, incentiua, prorupisse in eam scriptionem, sanè piperatam, & falitam. Ab initio libelli, vocat aduersarium, sciolum, & quem pauca litera insanum facerent: linguam eius vocat *dolosam, maledicam, magniloquam, scurrilem, dissolutam, vipeream*, è qua serpentis antiqui sibilus audiretur, in qua loqueretur, qui quondam in serpente locutus est. Vocat inuidum, detractorem Deo odibilem, spiritu aspidis, oculis basilisci præditum. Addit esse *superbum, & nihil scientem, languentem circa questiones, & pugnas verborum, factum odorem mortis in mortem, cui frons sit meretricis, cui molestus sit poenitentia labor, abstinentia onerosa, importabilis discipline austeritas, ideoque ex claustro in insulam, specie religionis secesserit, tantum non apostata*. Annumerat eum pulicibus mordacibus, tineis demolientibus, cynomiis, & cyniphibus, ac muscis Ægypti. Ait inuoluerent sententias sermonibus imperitis, & palliata iniquitate: discolum, & peruerfum disputatorem deprauare aliena; præstigiolis sophismatibus attentare titulos veritatis: ea quæ communem, & simplicem intelligentiam habent, versuto interpretationis veneno corrumpere, & calumniosè peruertere per imposturam malitiæ atque furorem. Nominat *Prophetam Antichristi, per quem mysterium iniquitatis iam operaretur*; vocat *Prophetam Baal, socium Prophetarum Achab, qui ei in mendacio diuinabant*; *Collegam Caipha, proditorem, ideoque Iabelis proditricis excusatorem*. Venenoso dente inuidiæ mordicata ab eo sua opuscula expostulat. Concludit vocans aduersarium, *Proteo monstruosorem, Manichæum, Pelagianum, errorum veterum cineres iam sopitos iterum suscitantem, & dogmata damnata solemniter, quasi lignorum materiam sibi ad eternum incendium coaceruantem*. Hactenus flores ex Blesensis vnica lucubratiuncula in hostem Religiosum. Quid ea scriptione aculeatius? Et fuit tamen Blesensis, (quod omnia eius scripta docent,) homo virtutis non vulgaris; & præter cætera decora, humilitatis eximia: quod docet longa per eum sacerdotij, præ conscientia tenuitatis suæ, & frequens pinguium Episcopatum repudiatio. Sed extorquebat ab homine, pio licet, & humili, voces asperiores, aduersarij malignitas, ruitura semper in peius, ni frænaretur. Sileo de S. Thoma *opusc.* 17. & 19. & de S. Bonauentura in Apologia, quos tamen modestissimos, senserunt aculeo non carere aduersarij, non quidem formaliter hæretici, sed tamen grauibus erroribus laborantes, quos propugnabant, & sordebant, etiam non leuibus maculis moralibus, quas validè defricari oportebat.

160.

161. Ut verò præmissi initio huius puncti, non modò cum agitur contra hæreses, aut errores, sed etiam cum mores perversi oratione forti sunt perstringendi, innoxia esto severitas, & non parcens iniquitati mordacitas. Quàm enim asper, & mordax in Afros, & Gallos suos Saluianus in opere de prouidentia? Quàm salitus in libris ad Ecclesiam Timothei nomine? Nemo tamen eam asperitatem scriptionis, & quasi piam sæuitiam, reprehensione dignam duxit, quin potius summoperè celebravit Saluiani zelum, quisquis corruptissimos illius ætatis mores, validè, & absque palpatione defricandos perspexit. Gildas cognomento Sapiens, in Britannos eo tempore moribus deprauatissimos, stylum armanit. Nihil legi potest durius, asperius, amarulentius; tantum tamen abest, ut ea mordacitas, & asperitas moribus admensa, displicuerit viris probis, ut potius egregiè sit collaudata, nominatim ab Alcuino *epist.* 28. & à Willelmo Malmesburiensi *lib.* 1. *de gestis Reg. Angl. cap.* 3. & in actis ipsius Gildæ *cap.* 15. quæ tanquam viri sancti, multis cœlestibus prodigiis insignia, pridem sunt conscripta, & nuper sunt edita in Bibliotheca Floriacensi. S. Bernardus quàm non molli stylo proscutus est Cluniacensium & Clericorum sui æui defectus? Petrus Blesensis, in malos mores, passim scaber, asper, mordax, sed iure & citra labem. Aluarus Pelagius Ord. Minorum Ioannis XXII. Pœnitentiarius, in opere *de planctu Ecclesie*, quàm non palpat defectus, qui ea ætate in Ecclesiam irreperant? Imò qua strigili non defricat cuiusvis Ordinis fideles, præsertim Ecclesiasticos? Neque tamen idcirco reprehenditur. Idem de Gersone dici potest, cuius plerique tractatus, sunt admodum amarulenti, præsertim 1. parte: ut is, quem inscripsit, *Declaratio compendiosa defectuum virorum Ecclesiasticorum*, hac ad libellum ipsum apostrophe conclusum;

Non defers merces, sed veri portitor es tu,

Et si displiceas, veri quia nuntius, ex quo

Asserit vix valet esse tuum, quid si lacereris?

162. Hæc durities & asperitas, exprompta ad modum propositum, non est vitio vertenda scriptori, sed referenda est in conditionem materiæ, cum Saluiano: qui cum in sui temporis deprauatissimos mores, styli strigilem strinxisset, cum in opere de Prouidentia, tum in opere ad Ecclesiam, Timothei nomine; in extremo opere ad Ecclesiam, sic excusat nonnullam scriptionis duritiam, reuera fortitudinem. [Dura hæc forsitan atque austera videantur. Quidni? *Omnis enim disciplina*, (ut ait sermo diuinus,) *non est gaudij, sed mœroris*. Dura hæc & austera sunt. Sed quid facimus? Non licet rerum mutare naturas, & enunciari aliter veritas non potest, quàm vis ipsa exigit veritatis. Dura hæc quidam putant, scio, & satis certus sum. Sed quid facimus? Nisi duris non itur ad regnum, &c. Durum est avaris, ut largiantur sua. Quid mirum? Totum durum est, quicquid imperatur inuitis. Penè omnis sermo diuinus habet æmulos suos: quot genera præceptorum sunt, tot aduersariorum. Si largitatem esse in hominibus iubet Dominus, avarus irascitur; si parsimoniam exigit, prodigus execratur; sermones factos improbi, hostes suos dicunt; horrent raptores, quicquid de iustitia scribitur; horrent superbi, quicquid de humilitate mandatur; aduersantur ebriosi

ebriofa ubi sobrietas indicitur; detestantur impudici, ubi castitas imperatur. Aut nihil ergo dicendum est, aut quicquid dictum fuerit, cuicumque supradictorum hominum displicebit. Mauult quilibet improbus execrari legem, quam emendare mentem: mauult præcepta odiffe, quam vitia. Inter hæc quid agant, quibus loquendi à Christo officia mandantur? Deo displicent, si tacent; hominibus, si loquuntur. Sed, vt Iudæis Apostoli responderunt, *Expedit magis Deo obedire, quam hominibus*. Do tamen consilium omnibus quibus grauis & onerosa est lex Dei, si accipere non recusant, quemadmodum placere eis possint, quæ Deus præcipit. Cuncti enim qui oderunt mandatum sacrum, causam odij in seipsis habent: omne fastidium, non in præceptis legis, sed in moribus suis. Lex quippè bona, sed mores mali; ac per hoc mutant homines propositum & affectum suum. Si enim mores suos probabiles esse fecerint, nihil eis ex eo quod lex bona præcipit, displicebit: quando enim bonus quis esse cœperit, non potest non diligere legem Dei, quia hoc intra se habet lex Dei sancta, quod sancti homines in moribus.] Quod Saluianus toties hîc regerit de lege Dei, vt quadret instituto quo amolitur à se labem duritiæ, in scribendo, accipiendum est, de scriptione urgente quod præscribit lex diuina, aut vitia reprehendente, consentaneè ad legem diuinam. Atque ita quilibet scriptor cui ob notata vitia & fortiter commendatam virtutem, impingitur asperitas, vel durities scriptionis, habet quomodo cum Saluiano duritiem referat in mores deprauatos eam meritò extorquentes, citra labem scriptoris, qui vitia, non personas insequitur, vt de seipso professus est, nonnullam vehementiam suam tegens, S. Chryostomus *Orat. de S. Phoca*.

*Scriptor seuerus in propositis causis, habet se vt Medicus,
cuius noxia lenitas.*

Liquet, in scriptione aduersus hæreticos vel grauium errorum absque formali hæresi reos, aut vitiis non leuibus inquinatos, fas esse adhibere acrimoniam; cum id vel virulentia negotij, vel aduersarij malignitas, flagitat. Et qui de ea seueritate exostulat, iniuria queritur. Agnoscat potius, & grato affectu prosequatur, Medici sui studium. Non enim secus se habet scriptor iustè corripiens alium, quam ad ægrum Medicus, iudice S. Cypriano *lib. de lapsis num. 56*. [Imperitus est, (inquit,) Medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat; & in arctis recessibus viscerum, virus inclusum dum seruat, exaggerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putaminibus amputatis, medela fortiore curandum. Vociferetur, & clamet licet, & conqueratur æger impatiens per dolorem; gratias aget, postmodum, cum senserit sanitatem.] Ennodius *sub finem Apologetici*, quod durius scripsisset, excusat eodem modo, secutus, (vt ait,) exemplum Pauli, qui illa qua semper vsus est, eloquij insonuit libertate; Apostolorum Principem, lenitatis incessens, quod fluxis, & profligatis mentibus, parentis adhuc seruaret affectum: nec in profundum ductis vlceribus, ferro medicante succurreret: rescindenda docens lanienis secreta morborum, & manifestæ desperationi, salutiferum esse vulnus adhibendum; nedum manus Medici per pietatem à sectione carnis corruptæ suspenditur, de abstinentia teli, inuiterur exitium; quia dum parciat ægris dextera, curandos interficit: nec grandis est differ-

163.

rentia, vtrùm lethum inferas, an admittas. Mortem languentibus, qui cùm possit, non excludit, inflixit.] Sic item excusabat suam aliquam scriptionis asperitatem, S. Hier. *epist.* 147. [Putridæ carnes ferro indigent & cauterio; nec est Medicorum culpa, sed vulneris, cùm clementi crudelitate, non parcat Medicus; sæuit, vt misereatur.] Et eodem modo de duris Thomæ Mori in Lutherum scriptionibus, philosophatur Stapletonius *in vita Mori, cap. 4.* éstque hæc, salubris mordacitas charitatis, debita maliguis, vt D. Augustinus rectè pronunciauit *epistol.* 216.

Aliqua malè appetiti seueritas approbanda.

164.

Cùm item aliquis alium malè appetiuit, dignum & iustum est, vt experiatur, fas esse læso reponere, quod ad plenam indemnitate suam necessarium duxerit. Ridiculè sanè & admodum infulsè, aliqui, cùm prodigi ipsi fuerint conuictorum & maledictorum in alios, si vel verbulo referantur, asperitatem incusant. Lenissimi iudices in causa sua, seuerissimi in aliena; qui spoliatos vellent aduersarios suos eo iure, quod vilissimis quibusque animantibus natura conseuit, vt scilicet pressa & obtrita, sentire se prodant. Quendam Poëtam, omnium in quos incurrebat laceratorem, sic affatur Flaccus *in Epodo oda 6.* Idémque fas sit, aduersus quoscumque similes vsurpare.

*Cave, cave: namque in malos asperrimus**Parata tollo cornua.**Qualis Lycamba spretus infido gener,**Aut acer hostis Bupalò.**An si quis atro dente me petiuerit,**Inultus vt flebo puer?]*Seneca item *Epigr. 5.* (post librum ad Marciam.)*Carmina mortifero tua sunt suffusa veneno,**Et sunt carminibus pectora nigra magis.**Nemo tuos fugiat, non vir, non fœmina, dentes,**Haud puer, haud atas undique tuta senis.**Vtque furens totas immittit saxa per vrbes**In populum: sic tu verba maligna iacis.**Sed solet insanos populus compescere sanus:**Et repetunt motum saxa remissa caput.**In te nunc stringit nullus non carmina vates,**Inque tuam rabiem, publica Musa furit.*

165.

Laudauerat, (vt in nostris potiùs sistam,) Petrum Cluniacensem, Petrus Pictaviensis. Eum à nescio quo appetitum, remordet Petrus ipse Cluniacensis, longo poëmate, cuius titulus est,

*Egregius pro vate suo, dux ipse perorans,**His iaculis rabidum confodit inuidiam.*

Quadrant sequentia. Totum enim poëma, salitum admodùm, & acidum est, gustum duntaxat appono.

*Ah scelus & Stygio mens submergenda profundo,**Que vomit ex antro dira venena suo.**Mancos*

Manes Tartarei, talem compescite linguam,
 Qua demens potuit verba nefanda loqui.
 Oris de barabro tractam, per frustra secate,
 De qua mox faciat flamma vorax cinerem.
 Infanda vocis, fauces arêtate meatus,
 Et timeat guttur, ne sonet illicita.
 Audiri timeas, ô vox indigna sonare!
 Consulo deficias, teque silendo premas.
 Humanas strepitus ne talis polluat aures.
 Communes usus spiritus ipse nega.
 Sed nunquid fieri tanti queo criminis ultor,
 Cum magè districto iudice res egeat?
 Aut fragili calamo crimen tentabo piare,
 Ungula quod ferri radere vix poterit?

Mitto cætera. Cedo aliquid istis amarulentius, asperius, mordacius. Petrus Venerabilis, Cluniacensis Ordinis caput, in sua licet causa, loquitur. Sed læsus iniuste, Audiant delicatuli nostri, qui cum prius lanceam infixerint, pro reposita punctiuncula tragicè expostulant. Hoc indignum, & iniustum est, cum vñ vi repellere sub moderamine inculpatæ tutelæ, fas esse, naturæ lumen præscribat. Quin etiam cum contingit, aliquem prius læsum, sic referendo, modum tantisper prætergredi, veniale id esse oportere, docemur eo legis præscripto, quo vulneratio, aut etiam occisio astantis, per manubrium fortuitò ex-
 eussum, iubebatur esse vulneranti, vel occidenti innoxia. Sic enim diuinum illud iussum accipit S. Gregor. lib. 10. moral. c. 9.

In molliculos, iustam styli acrimoniam sugillantes.

Extra causas hæctenus propòsitas, quibus aliqua scriptionis acerbitas innoxia esse potest, aut debet, vitandam esse scriptionis mordacitatem, vltro concedo. Illud tamen occurrit infigendum, quod paulo antè tetigi; nempe indignissimum videri oportere, & cordato cuius meritò refugiendum, quòd aliqui aded se delicatos præbeant, & ad cuiusvis punitionis sensum molles, vt si verbulum in eos minùs læue, ac tornatum scriptori excidat, non secùs commoueantur, quàm vlcerosi equi, strigile audita. Comparatio est à Ludouico Viue adhibita lib. 5. de tradendis disciplinis, cum hanc xui sui teneritudinem corripit. Horum illud est ex lib. 2. serm. satyr. 1.

*Qui me commorit, (melius non tangere,) clamo,
 Flebit, & insignis tota cantabitur vrbe.*

Hos scitè Melchior Fabricius in responsione ad Bezam pro Balduino, pag. 67. meritò componebat cum Iacu Lucernano, & specu cellæ Abbatis, ac Dalmatico, de quo Plinius. Minimum quippe isti, omnia complent fragoribus. Hæretici in hac sensus mollitudine, & querimoniis de asperitate eorum, quorum scriptis exagitantur, sunt perpetui, vt iusto opusculo demonstrauit, validus annis superioribus hæreticorum malleus, Ludouicus Richeomus, cum his querelis pulsatus esset. Apud Theodoretum dialog. 1. sub medium, Eranistes, id est, hæreticus, maledicentiæ incusat Catholicum, duntaxat quia

166.

quia infimulatus ab eo fuerat Manichæismi. Sympronianus Nouatianus, eodem recurrit, cum S. Paciani impetum sustinere non potuit, vocat enim eum asperum, & mordacem, ut videre est apud ipsum S. Pacianum *epistola 2. initio*, rursusque *sib finem epistola*, verbis illis: [Iraſci me ais; abſit, ſtimulati, ut apem, credo; quæ interdum aculeo mella defendit. Verum recole vtrinque litteras; iam videbis ſpiculis ne, an floribus paginam conferamus. De ſimilibus quidem Apoſtolus, quos oportet indentari: ſed attende. Nos tecum quaſi columbæ ore potiùs, quàm dente configimus. Vtinam verum eſſet quod doceri velle te dicis; iam ipſa tibi manibus meis ſancti Spiritus unguenta ſuggererem. Amas me? Non læſi, ſeio. Sed tunc demum amares, ſi non diuerſa ſentires, atque operi meo blandus accederes.] Locus Pauli, cui Pacianus ſenſum ſuum de iuſta ſeueritate inædificat, habetur *ad Titum 1.* ſed eum locum ſignificantiffimo vocabulo expreſſit Pacianus; pro eo enim quod in vulgata legimus, *quos oportet redargui*, ipſe legit, *quos oportet indentari*. Scitè, id eſt, *fixo & infixo dente tranſfigi*; cum tamen Sympronianus, qui priùs momorderat, & dentatam ſcriptionem adhibuerat, ut loquar cum Petro Cellenſi *epiſt. 167.* vellet baſis molliffimis excipi.

167.

Non eſt tamen hæc mollitudo hæreticorum propria. Catholicos item ſæpè contingit. Notiſſima, & hæreticis quoque conſentientibus, perſpectiſſima orbi vniuerſo fuit, temperatio Cardinalis Bellarmini, in cuius operibus polemicis, ne fidei quidem hoſtes, immodestiam, vel licentiam mordendi reprehenderunt, in tot tantisque mordendi occaſionibus. Quis credat? Quam calumniam homo ſapientiſſimus, in libris polemicis tam multis, tamque ſpiffis, nunquam ſuſtinuit, ea verberandum eſſe tantum virum, ab homine & Catholico, & Religioſo, occaſione libelli aſceticæ? Exiſtimo poſteris viſum iri incredibile, idcirco Cardinalem Bellarminum audiuiſſe ſcriptorem, & mordacem, & asperum, qualis audiuit à ſcriptore, qui in aliis videns feſtucam, trabes ſuas Baëzæ monſtrandas reliquit *lib. 4. de I E S V figurato, cap. 1. §. 32.* Audiuit verò Bellarminus aſper, & mordax, quia in libro de Gemitu columbæ, fontem vnum lachrymarum propoſuit, Religioſorum aliquorum Ordinum laxationem: quam homo ille ſpiritu barytono, vſpiam cerni inſiciatur, & vtinam vel in ſpeciem verè inſiciaretur. Sed tanti fuit, Bellarminum mordere quoquo modo. Nam eſſe aliquas Religiones laxatas, & quibus reformatio ſit neceſſaria, res eſt adedò nota, ut nemo niſi cæcus non videat, ait Maior *in 4. d. 38. q. 23.* Sed non eſt nouum aliquos ita cæcurire, præſertim in cauſa propria, ut notum eſt ex eo exemplo quod recitat Nider *lib. 2. de reform. Relig. cap. 9.* Episcopi ex ordine collapſo aſſumpti, qui audiente ipſo Nidero, pertinaciſſimè inſiciatus eſt, ſuum Ordinem eſſe collapſum, & reformatione egere, quantumuis, (inquit Nider,) luce foret clarius toti mundo, contrarium eſſe verum. Sed nimirum ſenſibile, iuxtà, ac multo magis intra ſenſum poſitum, non facit ſenſationem. Opera domesticorum, de neceſſaria ſuimet Ordinis reformatione, nominatim Ioannis Nider, & Raymundi Capuani, potuiſſent vel ex ſolo operum illorum titulo, inſtanare tantam aduerſus virum de Eccleſia benemeritiſſimum indignitatem. Hæc aduerſus vel nimiam teneritudinem aliquorum, vel iniuſtas aliorum ſuprà memoratorum querelas, de aſperitate & acrimonia Scriptorum quam in capita ſua aduocarint.

Concludi

*Concluditur , scriptionem sine causa mordacem ,
meritò configendam.*

Abfit tamen vt patrociniū ſuſcipiam mordacitatis iniquæ , & vt ſuffragari velim aſperis , & ſine cauſa idonea , ac plus iuſto , aculeatis ſcriptotibus. Qui enim eiſmodi ſunt , & calamum ſuum , ſagittam vulnerantem ac lanceam faciunt , meritò configuntur : ideòque iam olim Archilochum , mordacitate in Lycambem , Neobulum , Chidum , & Periclem meritò infamatum Lacedæmonij multarunt , vt ſcribit Valerius *lib. 6. cap. 3. de ſeneritate* , quem exſcripſit Sarisber. *lib. 8. polycrat. cap. 2.* verbis illis [Lacedæmonij , libros Archilochi è ciuitate ſua exportari iuſſerunt , quod eorum parum verecundam , ac pudicam lectionem arbitrabantur.

168.

Noluerunt enim ea liberorum ſuorum animos imbui , ne plus moribus noceret , quàm ingeniis prodeſſet. Itaque maximum Poëtam , aut certè ſummo proximum , quia domum ſibi inuiſam , obſcœnis maledictis lacerauerat , carminum exitio mulctarunt.]

Hipponacti quoque cardò ſtetit mordacitas. Hunc petulantiffimum & maledicentiffimum ſcriptorem , (cuius idcirco ſepulchrum *lib. 3. anthel.* verbo rum grandine refertum , & horrendum , diſcribitur , eiufque ibi cineres , iambos intorquere dicitur ;) periſſe acerbo lethi genere , indicant illa Naſonis *in Ibin.*

*Vtque parum ſtabili , qui carmine leſit Athenim ,
Inuiſus periit deſiciente cibo.*

Lego enim *Athenim* , cum Alciato *lib. 5. parerg. cap. 18.* non *Athenas* , vt vulgo corruptè habetur. Ex Plinio autem compertum eſt , Athenim ſculptorem in Hipponactis ſcripta incurriſſe , & Scæzontas clauda , & parum ſtabilia carmina , ab Hipponacte primùm excogitata ſuſtinuiſſe : quam petulantiam , autor Hipponax lethali inedia luit. Recolenda quæ huius Erotematis principio de Hipponacte ſunt præmiſſa.

169.

Caſtigetur itaque & corripatur in ſcribendo petulantia , Deo , & hominibus inuiſa. Deum enim ipſum violari hac mordacitate ſcriptionis , optimè tradit Hugo Etherianus *lib. 2. de hæreſibus* , quas Græci in Latinos deuoluunt , *cap. 19.* Agens enim ibi cum aduerſario inſigniter mordaci , cuius ſpicula verborum acutiſſima , immediatè antè retulerat , addit. [Huius conuitia , quemadmodum abyſſus , ſiue Tartarus , fundum non habent , cùm ex eius ore , Auerni flumina effluant , quorum nomina , vt Socrati viſum eſt , ſunt hæc ; Acheron , Pyriphlegethon , Cocytos , ex quibus Stygia naſcitur palus , & inamabilis vnda , quæ Acheruſia nuncupatur. Vtinam iſte obliuionis aquam potaſſet , omniumque perdidiffet conuitiorum memoriam. Paratos eſſe ad ſatiſfactionem omni poſcenti nos rationem de ea quæ in nobis eſt fide & ſpe , Apoſtolorum Princeps præcepit ; ſed cum modestia , & timore , conſcientiam habentes bonam. Sed hic non quærit cum modestia , & timore ſecundùm Apoſtolicam institutionem. Propterea ſeueritas illi non manifeſtauit , vtpote non rectè quærenti. Ita quippe veritas quærenda eſt , quaſi Deus præſens ſit. Si Deum hic præſentem ha-

P buiſſet ,

buisse, nequaquam in Dei Ecclesiam tot conuitia profundisset. Nullus enim præfente domino suo, prudens seruus impudenter agit, proprii domini honorem contemnendo.]

170. Hoc si attendisset scriptor, nec eruditione destitutus, nec zeli vacuus, Nicolaus de Clamengis, qui sub seculi decimiquinti finem florebat, & à Ioanne Trithemio amplo præconio celebratus est in opere de Scriptoribus Ecclesiasticis, non deuocasset in se iustam cæterorum omnium offensionem, & Romanæ censuræ tam scabris eius scriptionibus admotæ, runcinam. Tamen enim etenim aliqui excusant, & fortassis ad veritatem dictum esse inficiari nolim, suffarcinatas esse ab hæreticis in odium Ecclesiæ, lucubrationes huius Autoris; tamen quales nunc extant, tanto perfusa sunt mordacitatis aceto, vt ferri non possint. Quale enim est, quod libro de Præsulibus simoniacis, Ecclesiam horribili fæditate deformatam, totius negotiationis, imò latrocinij, & rapinæ officinam esse dicit, in qua venalia exponuntur Sacramenta, venales Ordines, venalis pro certa annua summa, fornicandi permissio, & cætera, quæ premere præstat, quàm reterege? Quale item, quod libro *de corrupto Ecclesiæ statu*, cap. 36. agens de Sanctimonialibus, nihil distinguit inter sui temporis virginum Monasteria, & lupanaria meretricum? Inter Sanctuaria ancillarum Dei, & prostibula victimarum Veneris, ac petulantium iuuenum libidinibus apparatus receptacula? Nihil denique inter velare puellam, & publicè ad scortandum exponere? Hæc dicebam ferri non posse, præ summo acore & mordacitate: meritoque Claudius Espencæus lib. 2. *de continentia*, cap. 12. medicinam quam Nicolaus facere voluit, malis tunc Ecclesiam grauantibus, in multis excessisse modum, expostulauit. Itaque merito tanta mordacitas censuræ patuit, quam nec ipse Espencæus suis in Romanos vsus conclamationibus, quæ nonnullas suas lucubrationes inferret, satis declinauit.

171. Non redolet ea mordacitas lenem Christi ac Sanctorum spiritum. Itaque quantum à domesticis fidei aliena est, tantum ab Allophylis, qui extra Ecclesiæ septa degunt, familiariter adhibetur. Siue enim inter se inuicem non consentiant, quod est quotidianum, siue in Catholicos, à quibus implacabiliter dissident, exerant calamos, iuges sunt in lædoriis atque spiculis verborum. Appetit Lutherus scriptionibus Carolo stadium, Zuinglium, Oecolampadium, vicissimque isti in Lutherum egere. Iosephus Scaliger in Dauidem Pareum, & Thomam Lidyat, non absque repassione admouit arietem. Brentius in Bullingerum scripsit, nec mutus fuit Ballingerus. Beza aduersus Castalionem, Erastrum, atque Saraniam emisit scriptiones, hique vicissim aduersus Bezam. Hugo Grotius in Sibrandum scripsit; in Grotium Sibrandus, ac Bogermannus. Ianus Gruterus ex Antuerpiensi Catholico Calvinista, in Philippum Pareum, & hic vicissim in Gruterum. Et videre est omnes hos Ecclesiæ perduelles, ita contrariis pugnare scriptionibus, vt non tam scriptiones esse videantur, quàm grandines probrorum, & imbres conuitiorum. Iodocus Coccius in huiusmodi Scriptorum libris versatissimus, & ipse aliquando è segregibus ab Ecclesiâ vnus, *tomii primi lib. 8. artic. 7. 8. 9. 10.* petulcitate huius ac mordacitatis in scribendo exempla multa suppeditat, quibus apparet quàm se inuicem hæretici mordeant, lacerentque scribendo. In vnus Iani Gruteri, quem postremo loco referebam, scriptione aduersus Philippum Pareum eiusdem secum Calviniani

furfuris

furfuris hominem, Greferus *lib. 1. var. cap. 9.* centum triginta sex conuitia annumerauit, nec qualiacumque, sed horrida, & fellis referta. Ait quippè aduersarium *insanire, gannire, rudere, obrutescere, delirare, fanaticum, ac lymphaticum agere.* Vocat *Magisterculum, scrofipascum, cuius discipuli porcelli pro bonis literis referunt cacatissimas chartas, Arcadicum germen, Asinum cumarum, Mulam, Verrem, Veruecem, Arietem, Hircum, Noctuum, Simiolum, Porcam mugientem, Phreneticum, Braccatum, Inuertigrum, Morychorum stolidissimum, Daemonium hominis, Impudentia vernam, stercorem Grammaticalis cella inquilinum.* Piget plura his chartis dehonestamenta descriptionis illinere. Hunc hominem à Spiritu Dei in scribendo agi credam, tam auerso à Christiana scribendi ratione, stylo vtentem, & hoc in eiusdem sectæ professorem, ac pro nugis; sic enim appello eorum pro Plautinis emendationibus altercationes.

Minus mirum esse debet hos alienos cum in Catholicos agunt, dentes infigere, & mordacitatem prodere. Nihil enim procliuus quàm vt dissidium religionis ac fidei, abiunctionem animorum progeneret: vnde amarulentia defluit in calamum, & acor chartam corrumpens. Sed cum hæc labes omnibus propè sectariis in Catholicos scribentibus communis fuerit, tum præsertim in Iosepho Scaligero, & Isaaco Casaubono Caluinianis bacchario ista se prodidit: qua enim erant arrogantia, & sui ipsorum æstimatione, in cæteros omnes, nominatimque in Catholicos scriptores, petulanter admodum sunt bacchari. Sed Scaliger effrænatissimè; literio enim fastuosissimus, principatus Veronensis iura, (scilicet,) ad se à cane transmissa, perpetuò crepans, & sui amore planè ebrius, in quoscunque incurrit, Tros Rutulûsve foret, strenuum egit conuitiatorem, præsertim cum aduersus aliquos è sacro Ordine, doctrinæ laude claros, acierauit. Gilbertum Genebrardum exitium omnino scriptorem è sacra D. Benedicti familia, & Aquensem Archiepiscopum, cui Hebræa lingua aded familiaris erat, quàm vernacula; peritia verò sacræ & humanæ literaturæ, omninò multis descriptionibus apud doctos vulgatissimis, est testata, ausus est, *pecus maledicentissimum, bestiam insolentissimam* nominare. Vix persuadeatur lector, tantam cacochymiam sano homini excidisse. Sed videat *librum 3. Can. Isagog. pag. mihi 219.* & abesse imposturam deprehendet. Benedictum Pererium *prolegom. ad opus de emend. temp.* planè *puerum in Chronologia* vocat, & eius sententiam denominat *asininam.* Nec temperatius de eo statuit *in Animadu. Euseb. pag. 85. & 87.* Christophorum Clauium in Mathesi, ætate sua nulli secundum, vocat *hominem luteum, infantem, in Mathematicis tyronem, sarmentitij libelli autorem,* aliisque sexcentis probrosis titulis dehonestat *præfat. in Canones Isagog.* Idem in Martinum Delrium, Nicolaum Serarium, ac Ioannem Maldonatum, quàm petulanter effusè ac licenter mordax fuerit, Peniculus Fotarius Sangæ Cantabri pro Delrio, & Serarij Elenchus Trihæresij docere possunt. Idem qua strigili autores mediæ ætatis pexuerit, sigillatim monstrat Greferus *lib. 2. var. cap. 3.* Specimen id esto, mordacitatis qua sectarij ab Ecclesia Dei, & Christi spiritu extortes, siue suos, siue nostros, & alios quoscunque, prout libido tulerit, indignè ac petulanter configunt: quo turpi spectaculo hîc exhibendo, idem propositum habui quod Lacedæmonij, cum Ilotas suos ebrios proponebant liberis suis, vt fœditatem inebriationis docerentur. Id quod Plutarchus *lib. de dictis,*

172.

& factis Lacedæmon. ac Clemens Alexand. 3. pedag. cap. 8. obseruauerunt.

EROTEMA X.

An libri supposititij confixione digni.

R 73.

POssunt quidem libri supposititij, nec in se mali esse, nec nociui: quia tamen procliuè est, vt suppositio ex malitia fiat, ad inferendum damnum, vt sæpè factum est ab hæreticis, refero in hanc seriem librorum in se malorum, & nociuorum, libros supposititios.

Libros ergo esse velut liberos, magni Antistites duo, Ambrosius, & Sinesius tradiderunt. Ille *epistola* 40. quæ est ad Sabinum, iste *epistola* 1. Quod ergo circa liberos non est inauditum, vt aliis parentibus supponantur, (qua de re Alphonsus Carranza *de partu naturali ac legitimo*, cap. 5. latè disserit,) contingit quoque plerumque circa libros, & fœtus ingenij. Dubitari itaque potest, quid iuris sit de libris suppositis. In qua controuersia, quia valè latè fusa est, & ad plurima pertinens, præmittam varias suppositiones librorum totales, & partialem: quibus præmissis, subiiciam qui ex libris suppositis sint damnandi, qui secus. Suppositiones totales sunt multiplicis generis. Nam integrum opus aliquando supponitur certò alteri autori ab ipsomet autore. Aliquando autem similis suppositio fit à tertio, sed per hallucinationem & oscitantiam. Rursus aliquando similis suppositio fit à tertio, sed per nequitiam, & malignitatem. Tandem similis suppositio non fit aliquando à tertio, sed à falso autore, supponente sibi librum alienum per plagium, quod dupliciter posse contingere, vsus docuit. Nam interdum adhibetur interpolatio aliqua, ita vt plagium sit palliatum; aliàs verò absque vlllo artificio admittitur plagium manifestum. Hæ sunt suppositiones totales. Suppositio verò partialis ea est, qua opus alterius scriptoris, admissio fermento quòpiam, adulteratur; sic enim supponitur auctori operis, pars aliqua ad eum non pertinens. Nec absimile est, quòd aliqui falsas sententias quas sunt cõmentis, venditant, tanquam alienius grauis auctoris, vel S. Patris, præsertim ad inoculandam concionem. Non plures librorum suppositiones occurrunt. Nam ea quæ nomen aliquod fingitur, in nullum verè hominem cadens, non est suppositio operis alieni facta alteri. Quare de ea seorsim est agendum. Prædictas autem quæ verè suppositiones sunt, exponemus primùm, tum diiudicabimus.

S. R.